

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiskar: Založniška in tiskarska družba z.o.j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 25. marec 1955

Štev. 12 (674)

Nova prizadevanja za državno pogodbo

Odgovor avstrijske vlade na zadnje sovjetske izjave glede državne pogodbe je izzval v političnih krogih splošno zanimanje in hkrati tudi odobravanje, saj je bilo z avstrijske strani dovolj jasno povedano, da si Avstrija ne želi več kakršnega koli »Anschlusa«, da nima namena sodelovati v takem ali drugačnem bloku in da na svojem ozemlju ni pripravljena dopuščati tuja vojaška oporišča. Podobno mnenje je pred dnevi zastopal tudi zvezni kancler ing. Raab, ki je poudaril, da je treba vprašanje državne pogodbe reševati ločeno od vseh drugih vprašanj. Če nismo voljni — je izjavil — priključiti se kakšnemu vojaškemu bloku in dovoliti vojaška oporišča na našem ozemlju, potem smo tudi upravičeni zahtevati, da o našem vprašanju razpravljajo ločeno. Mi živimo samostojno in se nočemo naslanjati na noben blok, zato pa nam morajo tudi zagotoviti, da vprašanje naše dežele ne bo odvisno od drugih vprašanj.

Kancler Raab je hkrati pozval Moskvo, da vendar enkrat jasno pove, kako si zamišlja jamstva glede neodvisnosti Avstrije in preprečitev novega »Anschlusa« ter da se končno začnejo pogajanja štirih zasedbenih sil o avstrijskem vprašanju, razumljivo, da ob sodelovanju Avstrije.

Zunanji minister ing. Figl pa je v torek izjavil v ministrskem svetu, da se bodo v ponedeljek pričela posvetovanja vladnih predstavnikov z avstrijskimi poslanci v Londonu, Washingtonu, Parizu in Moskvi, kateri da so za več dni povabljeni na Dunaj. Namen teh razgovorov je dvojen, in sicer hoče vlada s tem pokazati, da je voljna proučiti vse možnosti za dosego državne neodvisnosti in da hoče vsak ukrep, ki bi bil storjen v tej zadevi, napraviti z vednostjo vseh štirih zasedbenih sil.

Medtem ko vlada z vsemi sredstvi skuša doseči napredovanje v vprašanju državne pogodbe, pa se zadnje čase pojavljajo

z gotove strani tudi glasovi, ki iz neke čudne zaskrbljenosti svarijo pred pogodbo odnosno posameznimi določbami, kot jih predvideva dosedanji tako težko porjeni osnutek. Kancler ing. Raab in vicekancler dr. Schärff sta povedala odločno besedo tudi tem ljudem, ko sta poudarila, da se vlada popolnoma zaveda obremenitve, ki bi jo za Avstrijo pomenile posamezne določbe državne pogodbe, da pa je svoboda in neodvisnost nedvomno vredna gotovih žrtev. Po izjavah vicekanclerja Schärffa tistim ljudem, ki iz katerih koli razlogov zavračajo osnutek državne pogodbe, ne more biti za suverenost in končno tudi ne za enotnost Avstrije. Kancler Raab pa je odgovoril kritikom, da je pomisleke izražati lahko, boljše napraviti pa težko, kajti vsakomur je znano, s kakšnimi težavami je bil dosežen dosedanji osnutek pogodbe.

Imenovanja v diplomatski službi FLRJ

Beograd. — Za nove diplomatske zastopnike FLRJ v tujih državah so bili imenovani: dosedanji podtajnik v državnem tajništvu za zunanje zadeve, dr. Aleš Bebler, za jugoslovanskega veleposlanika v Parizu; dosedanji veleposlanik v Ankaru, Miša Pavičević, za novega veleposlanika FLR v Grčiji; dosedanji veleposlanik v Atenah, Radoš Jovanović, za novega veleposlanika v Braziliji; dosedanji poslanik na Japonskem, Maks Bače za jugoslovanskega poslanika na Švedskem.

Churchill bo obiskal Zapadno Nemčijo

Bonn. — Predvidoma koncem maja bo Churchill obiskal Zapadno Nemčijo, kamor ga je povabil kancler Adenauer. Ta krat mu bo podeljena tudi letošnja mednarodna nagrada, ki jo mesto Aachen vsako leto podeli »najboljšemu Evropejcu«. Zadnjič je bil Churchill v Nemčiji leta 1945, ko se je udeležil potsdamske konference.

Proslave 10-letnice druge republike

Že sredi časa je bil osnovan poseben ministrijski odbor z nalogo, da pripravi proslave za 10. obletnico zopetne vzpostavitve avstrijske republike po drugi svetovni vojni. Člani tega odbora so zvezni kancler ing. Raab, podkancler dr. Schärff ter državna tajnika Graf in Kreisky.

Na zadnji seji ministrskega sveta je ta odbor poročal o dosedanjih pripravah. Po tem poročilu bodo letošnji 27. april na vsem ozemlju avstrijske republike sve-

čano proslavili. Na Dunaju bodo ta dan posvetili spominsko mesto za vse avstrijske žrtve, nato pa položili temeljni kamen za spomenik nekdanjemu državnemu kanclerju in zveznemu prezidentu dr. Karlu Rennerju. Na skupni slavnostni seji državnega zbora in zveznega sveta bo sta govorila zvezni prezident dr. Körner in zvezni kancler ing. Raab. V glavnih mestih zveznih dežel bodo imeli slavnostna zasedanja deželni zbori.

Bo Churchill vztrajal še dalje?

Skoraj dve leti je od tega, ko so se iz Londona začele širiti vesti o morebitnem odstopu ministrskega predsednika Winstona Churchilla, kateri je takrat ravno preživljal resnejšo zdravstveno krizo in je morala zaradi tega biti preložena takratna Bermudska konferenca. Od takrat take vesti dejansko nikdar niso več popolnoma potihnile in so se v diplomatskih krogih pogosto bavili z ugibanji o njegovem nasledstvu, dokler ni postalo jasno, da bo v danem trenutku, ko bo dal Churchill slovo aktivni politični dejavnosti in se umaknil z vodilnega položaja, stopil na njegovo mesto razmeroma mladi Antony Eden, sedanjí zunanji minister. Gotovi poznejši dogodki, kakor povišanje Edena v plemenitaški stan in podelitev najvišjega odlikovanja Churchillu (kot nekakšna nagrada za njegove zasluge, morda tudi rahel namig, da se lahko usede k pokoju), so to nedvomno potrdili.

Tudi letos tozadevni glasovi niso utihnili, nasprotno nepričakovana objava dokumentov Jaltske konference s strani ameriškega zunanjega ministra jim je dala novega goriva, zlasti še, ko je posebno Churchill do zadnjega zoperstavljal takemu odkritju skrbno čuvanih tajnosti in končno podlegel, ker imajo v Ameriki pač drugačno mnenje o takih vprašanjih. V Londonu so celo v konservativnih krogih izrazili mnenje, da je odstop Churchilla zdaj le še vprašanje časa; nekateri so vedeli povedati tudi o tem, da je datum za tako spremembo že določen. Nekateri so izrazili mnenje, da bo do tega umika prišlo ob priložnosti kosila na čast angleški kraljici in njenemu soprogu, kjer bo imel Churchill slavnostni govor, drugi spet menijo, da bi se moglo to zgoditi tik pred poletnimi počitnicami parlamenta, vsi pa

soglašajo v tem, da hoče Churchill dati svojim naslednikom v vodstvu vlade in predvsem stranke dovolj časa za potrebno pripravo na nove volitve.

In kaj pravi Churchill sam na vse take vesti? Na indirektno vprašanje bivšega laburističnega ministra Shinwella je Churchill izjavil v poslanski zbornici, da časopisnega čenčanja res ni treba preveč resno jemati. S tem seveda ni jasno povedano, če so vesti o odstopu res samo »časopisno čenčanje«, prav tako pa tudi ni rečeno, da so popolnoma neutemeljene. Torej ostane še naprej odprto vprašanje, ali bo Churchill vztrajal še dalje na vodilnem položaju, ali pa bo napravil prostor mladim silam, kar nekateri verjetno že težko pričakujejo, tako v krogih opozicije, kakor tudi v njegovi konservativni stranki, kjer so ga že svoječasno opozarjali na njegovo slabo zdravstveno stanje.

Egipt je zagospodaril nad Sueškim prekopom

Minuli torek so egiptovske oborožene sile v skladu z anglo-egiptovskim sporazumom, ki je bil sklenjen lani, uradno zasedle področje Sueškega prekopa. Ob tej priložnosti je bila večja slovesnost v nekdanji britanski vojašnici v Šalufi blizu mesta Suez, kjer je predsednik egiptovske

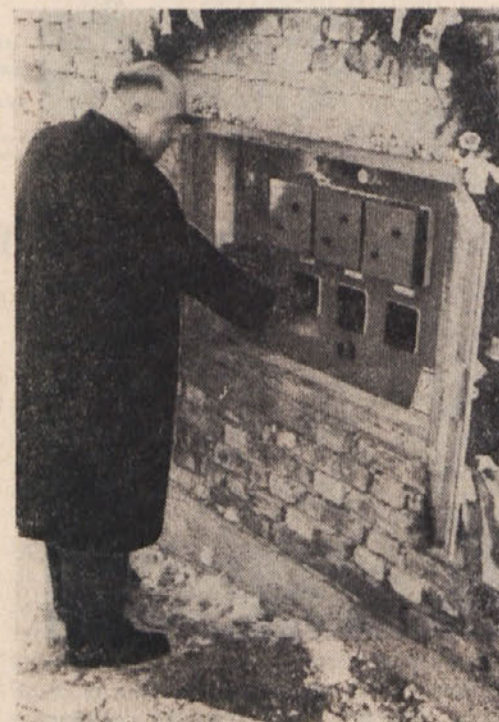
vlade Gamal Abdel Naser ob navzočnosti več članov revolucionarnega sveta lastnoročno izobesil egiptovsko zastavo. Po tem slavnostnem in simboličnem dejanju je bila velika vojaška parada pred Naserjem.

Svetlobna slavnost v Bilčovsu

Minulo soboto je bil v Bilčovsu zares praznik in pomemben dan. Svečano in zadovoljstva polno razpoloženje si lahko bral z obrazov tamošnjega prebivalstva. Lep sončen dan, v katerem se je lesketal za ta čas še obilni sneg, je doprinesel svoj

delež, da so srca še močneje utripala. Pa je bil tudi povod za svečano in prazniško razpoloženje, kajti ta dan je pomenil mejnik v življenju vasi in okoliških naselij — dobili so elektriko v svoje hiše in kmečke obrate. S požrtvovalnim prizadevanjem in složno skupno dejavnostjo se je v tem predelu koroške zemlje izpolnila prebivalstvu davna želja, da so uresničili prvi del projekta za elektrifikacijo občin Bilčovs, Zgornja vesca in dela Kotmारे vasi. Kateri vasi so že deležne električne energije, smo navedli v predzadnji številki našega lista.

Vzroka je bilo torej dovolj, da se je ta dan zbrala številna množica prebivalstva. Domalega vsi iz občine Bilčovs, številni ljudje iz občin Zgornja vesca in Kotmारे ves s svojimi župani in drugimi občinskimi odborniki ter odbor za elektrifikacijo s svojim predsednikom Milnaričem in še Pavle Kernjak s pevci in bilčovska godba so ob cesti nad transformatorjem pričakali slavnostne goste iz Celovca. Prišli so oba namestnika deželnega glavarja, Krasnig in Ferlitsch, zastopniki KELAG-a z ravnateljem Jeranom, okrajni glavar Marko in drugi. Vse pričakovanje prebivalstva pa je bilo osredotočeno na prihod gospoda deželnega glavarja Wedeniga in ko je končno prispel tudi njegov avto, ga je občinstvo toplo in prisrčno pozdravilo. Mala deklica mu je podarila lep šopek s posvetilom »Našemu gospodu deželnemu glavarju hvaležni Bilčovščani«. Nato je

„Bodi luč!“ — rekel deželni glavar Ferdinand Wedenig, ko je privil stikalo na novem transformatorju in tako spustil električni tok v 182 kmečkih domov.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Slovenska kmetijska šola Podravlje

Ob zaključku šolskega leta 1954/55 vabimo vse starše gojencev, prijatelje in dobrotnike na našo

zaključno prireditev

ki bo v nedeljo, dne 27. marca 1955 ob 1/2 10. uri predpoldne v dvorani gostilne Maček v Podravlju.

Obiščite nas ob tej priložnosti, ker vam bomo postregli z izbranim, pestrim sporedom.

Ravnateljstvo in gojenci

Najboljše prometne zveze v Podravlju:

vlak, ki vozi iz Celovca ob 7.32 uri in
vlak, ki vozi iz Beljaka ob 8.40 uri.

Bolezensko razkrivanje tajnosti

Koncem zadnjega tedna je močno razburil svetovno javnost nepričakovani korak ameriškega zunanjega ministrstva, katerega je napravilo s tem, da je objavilo doslej kot veliko tajnost čuvano vsebino dokumentov o Jaltski konferenci februarja 1945 med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom. Sicer je bila po britanskih izjavah objavljena le ameriška verzija tozadevnih dokumentov in jim Angleži zato odrekajo tudi popolno objektivnost, kljub temu pa je predvsem v Londonu tako razburila duhove, da za bližnjo bodočnost napovedujejo tudi objavo svojih lastnih zapiskov o tem srečanju »Velikih treh«. Moskva na drugi strani ve o tem povedati le toliko, da je tudi ta korak le izraz vojnouhujskaške politike zakrknjenih nasprotnikov slehernega sporazumevanja med narodi. Francozi, ki so po vojni enakovredna velesila na strani ostalih treh, pa smatrajo objavo jaltskih dokumentov kot veliko žalitev, saj je ob tej priložnosti prišlo na dan, da sedijo danes le po milosti za isto zeleno mizo z »Velikimi tremi«.

Objava dokumentov v trenutku, ko se Zapad poteguje za nemškega vojaka v okviru svoje obrambne zveze, je vsakakor precej tvegana in je zaradi tega izzvala precejšnje reakcije tudi v Ameriki sami. Glavno krivdo valijo na zunanjega ministra Dullesa, kateremu očitajo, da je podlegel političnemu pritisku njegovih tovarišev iz republikanske stranke, ki bi radi z diskriminacijo takratnega predsednika Roosevelta in s tem tudi demokrat-

ske stranke sploh kovali strankarski kapital za bližnje volitve.

Angležem se njihovo razburjenje nikakor ne more zameriti, kajti vsebina nekaterih objavljenih dokumentov meče marsikatero senco na osebo sedanjega ministrskega predsednika Churchilla, ki je hkrati edini preživeli izmed treh glavnih udeležencev Jaltske konference. Poleg tega Angleže jezi tudi dejstvo, da so bili do-

„Veliki trije“ izza časa druge svetovne vojne

kumenti objavljeni kljub odločnemu nasprotovanju Londona in v prvi vrsti Churchilla. Vesti, da namerava Churchill še v teku letošnjega aprila prepustiti svoje mesto sedanjemu zunanjemu ministru Eden, so gotovo več ali manj povezane tudi z nenadno objavo teh dokumentov.

Poleg tega pa je ta korak ameriškega zunanjega ministrstva izgleda izzval kar pravo bolezen odkrivanja zaves izpred tajnih dokumentov, kajti ne samo Angleži nameravajo objaviti svoje zapiske o Jaltski konferenci, marveč so tudi v Moskvi stopili na podobno pot s tem, da so objavili vsebino korespondence med Churchillom in Molotovom glede sestanka med Anglijo in Sovjetsko zvezo. V Ameriki pa trenutno pripravljajo tudi še objavo dokumentov o Potsdamski konferenci, na kateri so v glavnem določili poveljno usodo Nemčije. Angleži skušajo nasprotovati tudi v tem slučaju, je pa dvomljivo, če bodo imeli tokrat več uspeha.

Statistika obligatnega šolstva na Koroškem

Vladni svetnik Konrad Brandstätter navaja v Kärntner Landeszeitung statistične številke o koroškem obligatnem šolstvu za šolsko leto 1954/55, ki so v

marsičem zanimive. Po tem pregledu je bilo dne 15. oktobra 1954 408 javnih ljudskih šol in tri privatne. Javnih glavnih šol je bilo 54, zasebnih glavnih šol pa 5, poleg teh je še 7 javnih posebnih in 2 zasebni posebni šoli. Zaradi pomanjkanja lastnih šolskih prostorov je 4 ljudskih in 3 glavne šole nameščenih v najetih objektih. Tudi nadaljnjih devet šol ima zaradi pomanjkanja lastnih prostorov 21 razredov spravljanih v najetih objektih. Vseh razredov na javnih ljudskih šolah je 1489 ter se je nasproti prejšnjemu šolskemu letu znižalo za 36 razredov. Na glavnih šolah je 513 razredov. Na privatnih ljudskih šolah je 10 in na privatnih glavnih šolah 23 razredov. Javne posebne šole štejejo 31, privatne pa 3 razrede.

Med 408 javnimi ljudskimi šolami je 62 šol, ki imajo po en razred, 89 po tri razrede, 51 po štiri razrede in 152 šol po več kot 4 razrede, med temi je 7 šol z 10, 2 šoli z 11 in 1 šola z 12 razredi. Med javnimi glavnimi šolami je ena šola z dvema razredoma, vse ostale pa imajo po 4 in več razredov.

Na ljudskih šolah poučuje 761 moških in 781 ženskih učnih moči, od teh 10 na privatnih ljudskih šolah. Skupno je torej 1548 učnih moči na ljudskih šolah. Na glavnih šolah poučuje 106 učiteljev in 308 učiteljic, od teh jih poučuje na privatnih glavnih šolah 33. Poleg teh poučuje na ljudskih šolah 350 veroučiteljev, med temi 45 ženskih učnih moči. Učiteljic za ročna dela je 138 in ena za posebno stroko. Na glavnih šolah je 67 veroučiteljev, med temi 9 ženskih učnih moči ter 13 učiteljev za posebne učne predmete. Na posebnih šolah, to je na šolah za duševno manj sposobne, težko vzgojne in gluhone, je 34 razredov, v katerih poučuje 39 učnih moči, med temi 23 ženskih, 4 veroučiteljev in ena učiteljica za posebne predmete.

Učencev na ljudskih šolah je bilo v šolskem letu 1953/54 51.397 in v posebnih šolskih razredih 167. V zasebne šole je v istem šolskem letu zahajalo 260 učencev. Število šolarjev na glavnih šolah vključno s privatnimi zavodi je znašalo 17.266.

Ob koncu minulega šolskega leta od obvezne šolske dolžnosti odpuščenih, je bilo 9988 šolarjev, med temi 4966 fantov. Število osirotelih šolskih otrok je znašalo ob koncu zadnjega šolskega leta 9429, kar pomeni zelo visoko številko; posebno tragično je še, da je 415 otrok popolnih sirot.

Po tej statistiki sprejema 5546 učencev od 1. do 3. šolske stopnje pouk v slovenskem in nemškem jeziku, v ostalih stopnjah pa velja pouk slovenščine kot učni predmet.

Neupoštevanje in kršitve tržaškega sporazuma s strani italijanskih oblasti

Kljub temu, da so se visoki italijanski vladni funkcionarji ne le enkrat izjavili za točno izvajanje italijansko-jugoslovanskega sporazuma o Trstu in kljub temu, da uradni razgovori glede manjšinskega statuta, ki je sestavni del tržaškega sporazuma, razmeroma dobro napredujejo (saj sta se Jugoslavija in Italija že sporazumeli o pravilniku mešane komisije), se italijanske oblasti zlasti v Trstu samem vedejo, kot da tega sporazuma sploh ne bi bilo.

Vsakomur je jasno, da ni mogoče čez noč uresničiti vseh določil sporazuma, vendar je značilno, da med vsemi od podpisa sporazuma 5. oktobra lani doslej izdanimi 192 odredbami italijanskega generalnega komisariata v Trstu ni niti ene o izvajanju posebnega manjšinskega statuta. Na primer še niti niso razveljavljene stare fašistične določbe o prepovedi uporabe slovenskega jezika pred sodišči, čeprav določa tržaški sporazum odnošno njegov poseben manjšinski statut popolno jezikovno enakopravnost pred javnimi ustanovami.

Namesto da bi upoštevale tržaški sporazum, italijanske oblasti v Trstu celo postavljajo na laž izjavo najvišjih vladnih funkcionarjev in sporazum le kršijo. Tako je nedavno postavil tržaški podprefekt slovenski občini Devin-Nebrežina posebnega komisarja, da bi izvedel ukaz o razlastitvi slovenske zemlje za potujočevalna naselja italijanskih emigrantov, ker se je temu ukazu uprl demokratično izvoljeni devinsko-nabrežinski občinski svet.

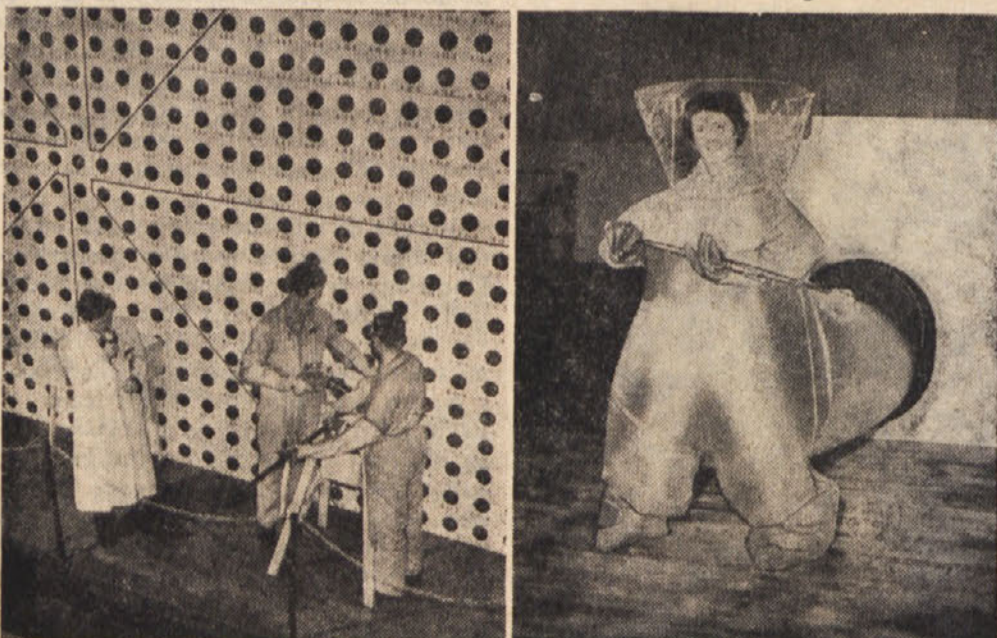
Naselitev okoli 1200 italijanskih emigrantov v tej občini bi namreč povsem spremenila njen narodnostni sestav v škodo Slovencev, kar je pa v ostrem nasprotju z besedo in duhom tržaškega sporazuma, ki izrecno prepoveduje nasilno spreminjanje narodnostnega sestava v bivši coni A.

Nič manjše kršitve tržaškega sporazuma pa ne pomeni aretacija devetih Slovencev v tržaškem predmestju Škedenj, ki jo je izvedla policija v začetku minulega tedna. Aretiranje dolžijo, da so sodelovali leta 1945 pri uboju nekega fašističnega provokatorja, ki je tedaj oborožen stikal med prebivstvom in izdajal protifašistične borce. Nekateri so bili zaradi tega že svojčas aretirani in zasliševani, pa spet oproščeni. To današnje italijanske oblasti ne moti, da nekoč že oproščene ponovno aretirajo, čeprav vsebuje tržaški sporazum točno določilo, ki prepove vsakršno preganjanje zaradi prejšnje protifašistične dejavnosti. Jugoslovanska vlada je zaradi tega dogodka s podudarkom opozorila italijansko vlado na kršitve sporazuma s strani tržaških oblasti.

Najnovejši prekršek zoper enakopravnost Slovencev v Trstu pa si je dovolila italijanska policija, ko je pred nekaj dnevi aretirala nekaj pevcev, ki so zaradi prepevanja slovenskih pesmi bili v neki gostilni napadeni od italijanskih nestrpnih, skupno z napadalci.

Demokratično tržaško prebivalstvo se upravičeno vprašuje, ali veljajo določila tržaškega sporazuma in njegovega posebnega manjšinskega statuta tudi za italijansko policijo ali ne?

Na razstavi „Energija“ na Dunaju ...

... je tudi posebna atomska razstava, ki ima namen vzeti obiskovalcem »strah« pred Atomom. Nazorno prikazuje namreč, kako se da uporabiti atomska energija za koristi človeštva, za miroljubne namene. Na levi sliki atomski reaktor, ki po želji lahko proizvaja atomsko toploto za pogon elektrarn ali nevtronske tokove za znanstvena raziskovanja ali radioaktivne delce za razbijanje atomov. Desna slika pa kaže plastično obleko, ki se da napihiti in ki naj varuje človeka pred radioaktivnim prahom. Oboje, reaktor in plastična obleka, sta videti na omenjeni dunajski razstavi. (AND)

Uspešna turneja dunajskega gledališča v Jugoslaviji

Prvič v zgodovini je gostoval v Jugoslaviji dunajski »Burgtheater« ter na predstavah v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu žel sijajne uspehe, saj je ansambl s svojim nastopom in dovršenim igranjem izzval vsepovsod viharno navdušenje. Znan gledališki umetniki, med njimi stari komik Hans Moser, nadalje Albin Skoda, Liselotte Schreiner, Robert Lindner, Inge Konradi, Susi Nicoletti, Gusti Wolf in drugi, so si na vseh predstavah osvojili ljubitelje odrske umetnosti, ki so v številnih primerih zaman iskali prostora v razprodanih gledaliških dvoranah. Uprizorili so Goethejevo »Ifigenijo na Tavridi« ter Schnitzlerjevo »Ljubimkanje«.

Nastop dunajskih gledaliških umetnikov je prav tako kot vsa dosedanja gostovanja zelo ugodno vplival na nadaljnji razvoj kulturno-umetniškega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo, čemur je v najboljši potrdilo dejstvo, da je bil »Burgtheater« že takoj spet povabljen na novo gostovanje, medtem ko bo z jugoslovanske strani najprej gostoval v Avstriji mednarodno priznani in znani Jugoslovanski balet, ki bo nastopil v okviru Dunajskega festivala. Prav tako pa je bilo po izjavah kulturnih delavcev, gledaliških strokovnjakov in tiska tokratno gostovanje »Burgtheatra« važnega pomena za bodoči razvoj jugoslovanske gledališke umetnosti.

Hans Moser, ki je nedvomno žel največ priznanja za svoj nastop

PO ŠIRNEM SVETU

Helsinki. — Stavka javnih nameščenec na Finsku, ki se je začela sredi minulega tedna, je popolnoma ustavila ves notranji železniški promet. Le mednarodni vlaki so še vozili. Prenehale pa so poslovati tudi številne upravne ustanove.

Moskva. — Zaradi nesposobnosti je bil odstavljen sovjetski minister za prosveto in kulturo G. F. Aleksandrov. Njegov naslednik bo dosedanji sovjetski veleposlanik na Poljskem N. A. Mihajlov. Trdijo, da je Aleksandrov prišel na svoj položaj le kot osebni prijatelj Malenkova in da je moral iti, ker tudi Malenkov ni več ministrski predsednik.

London. — V starosti 73 let je v Londonu nenadoma umrl sir Alexander Fleming, iznajditelj enega najkoristnejših zdravil — penicilina. Za to iznajdbo je prejel tudi Nobelovo nagrado za medicino, poleg tega je imel še razna druga odlikovanja in je bil častni doktor mnogih univerz v Evropi in Ameriki.

Frankfurt. — Nekdanji nacist in najožji sodelavec Hitlerja, Otto Strasser, ki je pa moral po nekem sporu s Hitlerjem tik pred nacističnim prevzemom oblasti pobegniti v inozemstvo, se je te dni vrnil v Nemčijo. Po svoji izjavi novinarjem se hoče »boriti za Nemčijo, ki bi bila neodvisna od Washingtona in Moskve«. Izjavil se je proti oborožitvi v sedanjem trenutku, ker bi bila z njo onemogočena nemška združitev, za bodočnost pa da ima pred očmi »oboroženo in neodvisno združeno Nemčijo«.

Maksim Gorki:

O kulturi, jeziku in vzgoji

... Prevozjo kmeta, trpina, ki so ga proslavili narodniki in ki proizvajajo na eni strani siromake, na drugi pa oderuhe, kramarje, fabrikante in sploh najokrutnejše roparje, ta prevozjo ima v svojem bistvu za cilj spremeniti razredni tip človeka, ki so ga vzgojila stoletja zverske lastniške kulture...

... Potreben je neumljen boj za očiščenje literature od besedne navlake, boj za preprostost in jasnost našega jezika, boj za pošteno tehniko, brez katere ni mogoča jasna ideologija. Treba se je najtrije boriti zoper vsak pozikus znižati kakovost literature...

... Razredna organizacija družbe je privedla do tega, da je bila pravica do izkoriščanja sile razuma in do svobodnega razvijanja razuma hkrati z drugimi pravicami delovnih množicam vzeta. To je dovedlo do zločinškega, umetnega zaviranja kulturne rasti, do tega, da se je kultura osredotočila v gospodarstvu manjšine ljudi in naposled do tega, da se je v naših dneh razkrila površnost, nezanesljivost te kulture, — da se je odkrila pripravljenost izkoriščevalcev odreči se intelektualnim vrednotam in tako rekoč prečrtati sto- in stoletno delo množic — temelj „kulture duha“, s katere posestjo se je buržoazija še pred kratkim bahala, kot da je njena last, njena pridobitev...

... Boj za čistost, za smiselno točnost, za ostrost jezika, je boj za orodje kulture. Čim ostreje je to orodje, čim točneje je namerjeno, tem zmagoviteje je. Prav zaradi tega se nekateri zmeraj trudijo, da bi ga otopili, drugi pa ga skušajo izbrisati...

... Osnovni element literature je jezik, njejo temeljno orodje in hkrati z dejstvi, s pojavi življenja gradivo literature. Ena izmed najbolj modrih ljudskih ugank opredeljuje pomen jezika s temle besedami: „Ni med, pa se prilaga na ves svet“. S tem je rečeno, da na svetu ni ničesar, kar ne bi imelo naziva, imena. Beseda je obleka vseh dejstev, vseh misli. Toda za dejstva so skrivne njihove socialne misli, za vsako misljo je skrit vzrok, zakaj je ta ali ona misel taka in ne drugačna. Od umetniškega dela, ki si postavlja za smoter upodabljanje v dejstvih skritih smislov socialnega življenja v vsej njihovi pomembnosti, polnosti in jasnosti, zahtevamo določen, točen jezik, skrbno izbrane besede. S takim jezikom so pisali „klasiki“, ki so ga izdelovali postopoma, v teku stoletij. To je resnični literarni jezik, ki je sicer črpan iz govornega jezika delovnih množic, a se ostro razlikuje od svojega izvora, zakaj pri opisnem upodabljanju odstranjuje literarni jezik iz prvobitnega govora vse, kar je slučajno, začasno in netrdno, kapriciozno, fonetično izpačeno in kar se iz raznih razlogov ne sklada z osnovnim „sluhom“, se pravi z ustrojem občeplemenskega jezika...

... Zgodovina kulture nas uči, da se jezik posebno naglo bogati v dobah najbolj energične družbene dejavnosti ljudi, hkrati z raznovrstnostjo novih delovnih prijemov in z zaostroitvijo razrednih nasprotij...

... Gledanje na otroke kot na vosek in glino, kot na material, iz katerega lahko oblikuješ vse, kar želiš, je bilo treba že davno opustiti; to gledanje je dajalo tri vrste rezultatov: otroci so večidel doraščali brezosebno, kot neodgovorni in resničnostni pokorni ljudje; manjšina pa se je delila na dve skupini: po številu večja skupina je proizvajala cinike in karieriste, manjša pa se je odpravila v romantično revolucijo narodnikov.

Naravi otroka je svojsko stremljenje k izrazitemu, k nenavadnemu. Nenavadno in izrazito je pri nas tisto novo, kar ustvarja revolucionarna energija delavskega razreda. Na to je treba pripeti zanimanje otrok, to mora biti glavno gradivo njihove socialne vzgoje. Toda o tem je treba pripovedovati, to je treba prikazovati nadarjeno, z znanjem, v oblikah, ki so lahko sprejemljive.

Delavski razred, ki vzgaja in dviga iz svoje srede mojstre kulture, mora posebno strogo in skrbno odbirati med njimi ljudi, ki so sposobni za pedagoško delo. Osnovno svojstvo takih ljudi mora biti predosem ljubezen do otrok, nato pa široka izobrazba.

Odnos do otrok mora biti pošten. Treba jim je znati reči: mi, očetje, še marsičesa ne znamo, vi, otroci, pa ste prišli na svet zato, da boste znali vse.

Ne govorim o tem, da je poučevanje otrok nujno potreben posel; toda treba je razumeti, da bi bilo tudi nam zelo koristno, če bi se sami učili od otrok...

Dne 28. marca je obletnica rojstva velikega ruskega pisatelja Maksima Gorkija, katerega številna dela imamo prevedena tudi v slovenski jezik.

Po gostovanju ljubljanskega Mestnega gledališča

Ansambel Mestnega gledališča iz Ljubljane je na posredovanje Slovenske prosvetne zveze v Celovcu gostoval minulo soboto in nedeljo ni Koroškem. Igralci so prispeli z veseloigro „Srečni dnevi“ francoskega avtorja Pugeta. Razmišljali so, da bi gostovali s kakšnim domačim odrskim proizvodom, toda so se zaradi manjštevlnega igralskega osebja, ki ga zahteva ta igra, odločili za „Srečne dneve“. Z igro so prav tako zadovoljili odrsko občinstvo, ker jo vseskozi preveva živahnost in utrip mladostnega žara. Vsebine igre ni treba ponavljati, ker jo je naš list že v zadnji številki obširno nakazal.

Prva predstava je bila v soboto dopoldne v Domu glasbe v Celovcu. Obiskal jo je kot zastopnik deželne vlade tudi vodja kulturnega referata, dvorni svetnik dr. Rudan, prisostvovala pa sta ji tudi vicekonzul Mladen Devede in ataše Boštjan Barborič.

Kakor drugače ni bilo pričakovati, se je ansambel predstavil z visoko ravno odrsko ustvarjalnostjo ter z mojstrsko in življenjskonaravno igro. Odlično so bile igrane ter so vse zadivile ženske vloge, k celotni harmoniji scen s svojim doprinosom pa tudi nikakor niso zaostajale moške vloge. Predstava je pokazala izrazite umetnike, ki so dali vsebini igre toploto in barvo.

Zvečer istega dne so igrali v polno zasedeni dvorani Prosvetnega doma v Žitari vasi. Ansambel Mestnega gledališča iz Ljubljane je domačinom iz Žitare vasi in okolice predstavil predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter in spregovoril pozdravne besede. V svojih izvajanjih je ponovno naglasil namen in pomen medsebojnih kulturnih stikov. Številno občinstvo v Žitari vasi je z veliko napetostjo sledilo živahnim in veselim dogodkom na odru, gledalci so bili navdušeni do sproščenega smeha ter ganjeni do solz mehkega ganotja. Redkokdaj je podeželjsko prebivalstvo v Žitari vasi doživelo večer tolikega umetniškega užitka.

V nedeljo dopoldne so s prav takim učinkom igrali v kino-dvorani v industrijskih Borovljah, kjer je odbornik SPZ Tonči Schlapper spregovoril pozdravne besede. Popoldne pa so igrali še pred številnim občinstvom v Ločah. V Ločah je ljubljanske umetnike predstavil in pozdravil občinstvo tajnik SPZ stanko Černic, domači pevski zbor pa je zapel dve pesmi.

V vseh krajih je hvaležno občinstvo brez

razlike narodne pripadnosti z velikim veseljem pozdravljalo ansambel Mestnega gledališča iz Ljubljane. Gostovanje odličnega ansambla bo vsem ostalo trajno in lepem in prijetnem spominu, poleg tega pa je Mestno gledališče iz Ljubljane v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo tudi doprineslo prispevek za poglabljanje dobrih odnosov med narodi-sosedi.

III. kulturni zbor v Linzu

Uprava za kulturo in prosveto mestne občine zgornjeavstrijskega glavnega mesta Linz si prizadeva, da omogoči posebno doživetje in osebni stik med vsemi, ki so dovtetni za umetnost in druge kulturne dobrine. Zato je po vojni začela s prirejanjem »kulturnih zborov«, katerih tretji je razpisan za 21. do 24. aprila letos.

Letošnji III. kulturni zbor v Linzu bo pod geslom »umetnost in čas« in naj nudi možnost, da se umetniki in znanstveniki predstavijo udeležencem, le-ti, da v široko zasnovani diskusiji ter v razgovorih s poklicnimi strokovnjaki aktivno doprinesejo svoj delež v okviru prireditve.

Tri obletnice tvorijo temelj, na katerem bo zgrajen program prireditve; in sicer so to 150. obletnica rojstva avstrijskega pesnika in pripovednika Adalberta Stifterja, 150. obletnica smrti velikega nemškega pesnika Friedricha Schillerja ter 60. rojstni dan zgornjeavstrijskega skladatelja J. N. Davida. Temu primerno obsega program predavanja pod naslovi: »Adalbert Stifter — Babje leto ali Witi-ko?«, »Naša glasba v našem času« in »Schiller in bistvo pesnitve« ter še pred-

vanje o »Uničenju nemške literature kot doživetju naše generacije«. Nadalje so na sporedu razstava ilustracij o Stifterjevem delu, slavnostni koncert za 60-letnico skladatelja J. N. Davida, slavnostna premiera Schillerjeve »Neveste z Messine«, sprejem udeležencev kulturnega zbora, na katerem bo govoril župan mesta Linz, narodni poslanec dr. Koref, mednarodna razstava lepakov, otvoritev razstave Paul Klee in strokovnjaški razgovor ter diskusija o umetnosti in času.

Lanska knjižna proizvodnja v Franciji

V povojnem času skorajda tradicionalna politična majavost v Franciji prav nič slabo ne vpliva na tamošnje kulturno delovanje. Zgovoren dokaz za to je razmeroma močan porastek francoske knjižne proizvodnje v minulemu letu.

Podatki o lanskoletni proizvodnji knjig, ki so jih objavili v Franciji, dajejo naslednjo sliko: Vsega je bilo izdanih 12.170 različnih del, medtem ko je znašala produkcija v letu 1953 11.350 del. Največ je bilo izdanih leposlovnih knjig. Teh je lani izšlo v Franciji 3630. Drugo mesto zavzemajo knjige tehnične vsebine, ki jih je bilo izdanih 1319. Sledijo zgodovina in zemljepis s 1200 izdanimi deli ter medicina z 970 knjigami.

Pri izdanih delih so seveda najmočnejše udeleženi francoski avtorji, prevodov pa je lani izšlo na francoskem 1250, med njimi 490 prevodov iz angleške književnosti, 320 iz ameriške, ostali prevodi pa predvsem iz nemške, italijanske in ruske književnosti. Razen vsega tega je lani izšlo v Franciji še 290 knjig v tujih jezikih.

Svetovni praznik glasbe

Uprava jugozapadnega nemškega radia je nedavno dala pobudo za uvedbo svetovnega praznika glasbe. Za leto 1955 naj bi bil ta praznik v Baden-Badenu v Zapadni Nemčiji in sicer ga pripravlja Mednarodno združenje za novo glasbo za 17. do 21. junija.

Program predvidene prireditve obsega simfonične in komorne koncerte, na katerih bodo izvajali dela 29 sodobnih glasbenikov in skladateljev iz Anglije, Avstrije, Danske, Francije, Italije, Izraela, Japonske, Mehike, Nemčije, Švedske, Švice in Združenih držav Amerike. Dela, ki jih mislijo izvajati, so že določena, in sicer jih je zbrala v začetku tega leta posebna komisija Mednarodnega združenja za novo glasbo. Kot izvajalec teh del bo nastopal simfonični orkester radia jugozapadne Nemčije in baje še neki švicarski ansambel.

Dr. France Prešeren:

ZDRAVLJICA

Prijatliji, obrodile
so trte vince nam sladko,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in oko,
ki utopi
vse skrbi,
v potrjih prsih up budi.

Komu najprej veselo
zdravljico, bratje, čmo zapet?
Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

V sovražnike 'z oblakov
rodu naj našga treščí grom,
prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom;
naj zdrobe
njih roke
si spona, ki jih še teže!

Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo!
Otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša boste last!

Prešernova „Zdravljica“ je prvič izšla dne 28. marca 1848 v ljubljanskih „Novicah“. Napisal jo je sicer že leta 1844, toda takratna cenzura ni dovolila objave.

Bog živi vas, Slovenke,
prelepe, žlahtne rožice!
Ni take je mladenke,
ko naše je krvi deklet;
naj sinov
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov!

Mladenči, zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up!
Ljubezni domačije
noben naj vam ne usmrti strup,
ker zdaj vas
kakor nas
jo srčno branit kliče čas!

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da, koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Nazadnje še, prijatliji,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo zato se zbratli,
ki dobro v srcu mislimo!
Dokaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!

Nekaj o akutnih znanostih:

Astrologija in spiritizem

Zadnjič smo si v članku o akutnih znanostih ogledali hiromantologijo in grafolgijo, tokrat pa bi povedali nekaj besed o astrologiji in o spiritizmu.

Astrologija je sicer že stara veda, vendar s tem ni rečeno, da je tudi pravilna. Prerokovanje iz zvezd je ravno tako neumno ali nesmiselno, kot prerokovanje usode z roke. Zvezde imajo gotovo lego vsaki mesec ne glede na posameznika, ki bo morda ta ali oni mesec umrl ali se poročil ali podobno. Če samo pomislimo, koliko ljudi živi na svetu in za vsakega posameznika naj bi zvezda stala na nekem njemu določenem mestu, potem vidimo, kakšna neumnost da je to. Zvezde grede oziroma menjavajo svoje položaje po zakonih prirode, ki se pa ne ozirajo na človeške usode ali želje. Vendar skušajo nekateri posamezniki tolažiti druge s tem,

da prinašajo tedenske horoskope pod morebitnim naslovom »Zvezde ne lažejo« (seveda ne lažejo, ker sploh nič ne rečejo).

Nekaj podobnega je tudi spiritizem, ki pa sloni bolj na sugestiji. Brez sugestije (prepričevanje samega sebe ali drugega) si ne moremo predstavljati niti spiritizma, niti hipnoze. Spiritizem se bavi z duhovi. Ti duhovi naj bi se dali priklicati na željo posameznikov, kar pa je možno seveda le tedaj, če je tisti, ki to želi, res prepričan, da bo dotičnega videl. Zato uporabljajo spiritisti najraje temne, mračne sobice, ki že same po sebi vzbujajo vtis nekaj tajinstvenega. Saj se je že vsak posameznik gotovo lahko prepričal, kako je kdaj koli ob močni predstavi nečesa tisto stvar tudi videl dejansko, posebno ponoči. Ko pa je prišel do nje, je izginila, kajti v trenutku, ko bi morala postati

stvarnost, da bi jo na primer mogel tudi zgrabiti, je ni več, ker sploh ni obstajala razen v njegovi predstavi ali domišljiji. To seveda že spada v sugestijo in se imenuje avtosugestija (prepričevanje samega sebe). Ta pojav avtosugestije je pri nekaterih ljudeh, posebno pri hysterikih, tako vkoreninjen, da postane bolezenski pojav ali patološki. Ta človek ne razlikuje stvarnosti od nestvarnosti in si predstavlja pri belem dnevu vse mogoče. To se lahko dogaja tudi tedaj, če ima človek visoko vročino. So pa to seveda že težji slučajji in jih navadno rešujejo v umobolnicah. Lažje slučaje imamo tudi med nami, zlasti med starejšimi ljudmi, ki so močno sanjavi, ki ne živijo s stvarnostjo, ampak »nekje v oblakih« in storijo včasih dejanja, ki jih jim človek ne bi prisodil. So zelo neodločni in napravijo vse, kar jim nekdo zapove. Takih primerov imamo več vrst, težjih, lažjih.

bj.

KOLENDAR

Petek, 25. marec: Marijino ozn.
Sobota, 26. marec: Emanuel
Nedelja, 27. marec: Rupert
Ponedeljek, 28. marec: Janez Kapis
Torek, 29. marec: Čltil
Sreda, 30. marec: Janez Klimak
Četrtek, 31. marec: Modest

Pliberk

Minuli ponedeljek, 21. t. m., je bil astronomsko prvi pomladanski dan, toda njegov vhod so spremljale snežne in dežne padavine. Ta dan je bil v Pliberku običajni sredpostni blagovni in živinski sejem. Kljub neugodnemu vremenu je prišlo na sejem iz bližnje in daljnje okolice mnogo ljudi in so mešali blato po pliberških ulicah in trgu, kjer je številno sejmskih prekupčevalcev, tudi iz daljnjih krajev, postavilo svoje stojnice ter so ponujali vsakovrstno robo. Kakor je bilo opaziti, so nekateri napravili še precej dobre kupčije, ker so bile nekatere vrste blaga zelo poceni in je številna množica nekaj le pokupila. Najboljše pač ob takih sejmih odrežejo gostilničarji, kjer ljudje ob svojih pomenkih precej konsumirajo in mnogi celo preko običajne mere.

Okoliški kmetje so prignali precej živine na trg. Kupčija pa je bila mlačna in so prodali le zelo malo. Živinske cene so se držale na običajni višini ter so se sukale povprečno okoli 10 šilingov za kilogram.

Št. Jakob — Področica

Minulo nedeljo smo pokopali na domačem pokopališču zemeljske ostanke Jožeta Paka iz Področice, ki je v petek nenadoma podlegel posledicam poškodb, utrpelih v zadnji vojni. Jože Pak je kot delavec stal vedno v naprednih vrstah in je tudi v času vojne kmalu sprevidel, da ne spada med tiste, ki so se borili za nacistično miselnost o nemškem »Herren-

Leteči krožniki...

so še nerečena uganka. Vsak otrok pa že danes ve, da je PROKOPP-srečka — pot k sreči! Kakor razvidite iz naročilnega lista poslovalnice J. PROKOPP, Wien VI., Mariahilferstrasse Nr. 29, ki je priložen današnji številki našega lista, ni nobeno zanesenjaštvo, marveč je povsem v okviru možnosti, da zadenete milijonski dobiček. Ne odlašajte dolgo z naročilom, ker je zaloga srečk omejena.

volku«, ki so teptali pravico in svobodo premnogih narodov. Ko bi se moral po okrevanju spet povrniti v nemško vojsko, se je raje odločil za pot v gozdove, kjer se je skupno z drugimi koroškimi partizani v okviru jugoslovanske narodno-osvobodilne vojske boril proti nasilju in zatiranju, za lepšo bodočnost v miru in svobodi.

Dolga vrsta sorodnikov, sosedov, prijateljev in znancev je spremljala Jožeta Paka na njegovi zadnji poti, številni so bili venci, ki so pričali o splošni priljubljenosti umrlega. Pod starodavno lipo na šentjakobskem vaškem trgu so se poslovili od njega domači pevci z žalostinko, nato pa se je pomikal sprevod proti pokopališču na hribu. Toda nekaj ni bilo tako kot pri drugih pogrebi, kajti zvonovi so nemi viseli v stolpu in noben duhovnik ni podelil zadnji blagoslov umrlemu, imel je na sebi veliki »greh«, da je bil svoječasno brez vsake krivde ločen od svoje žene.

Ob odprtem grobu je govornik, ki je Paku izrekel poslovilne besede, orisal tudi njegovo življenjsko pot posebno v času protinacistične borbe, ko se je kot partizan boril proti zločinskemu nasilju. Omenil je tudi ostale žrtve nacizma, izgance, pripornike in KZ-larje, katerim da je prelepa slovenska pesem mnogokrat dajala novo moč, da so vztrajali v najtežjih pogojih, dnevno smrt pred očmi. V zelo umerjenih besedah je omenil tudi dejstvo, da Pak ni deležen cerkvenega pogreba (morda tudi zaradi tega, ker je bil navaden delavec in brez premoženja, kakor je bilo slišati med pogrebi, vernimi in manjvernimi) ter poudaril, da ga bomo tudi kljub temu ohranili v dobrem spominu.

Po naši zemlji**Svetlobna slavnost v Bilčovsu**

(Nadaljevanje s 1. strani)

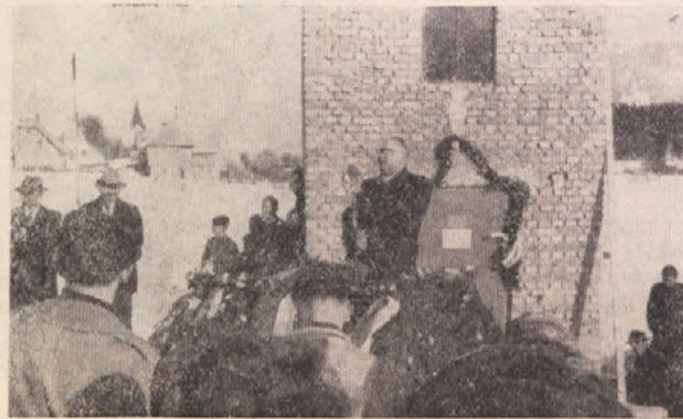
pod vodstvom Pavla Kernjaka zadonela iz mladih grl slovenska pesem »Rož, Podjuna, Zilja« v pozdrav gospodu deželnemu glavarju. Vidno vzradoščen se je zahvalil za prisrčen sprejem in rekel pevcem v slovenskem jeziku: »tudi vam se lepo zahvalim za vašo pesem«.

Po sprejemu deželnega glavarja se je množica podala k novemu transformatorju, kjer je bila uradna slavnost. Bilčovski pevci so zapeli nemško pesem o Rožu, nato pa je predsednik odbora za elektrifikacijo Mlinarič pozdravil navzoče prebivalstvo in slavnostne goste ter posebno poudaril zgledno sodelovanje vseh interesentov, ki so prispeli k današnjemu uspehu. Zahvalil se je za izdatno pomoč deželne vlade in družbi KELAG. Pozdravne besede s poudarkom v istem smislu je spregovoril tudi domači župan.

Domači gospod župnik je izrazil svoje veselje o napeljavi elektrike v Bilčovsu in okoliških vaseh in je nato izvedel cerkvene blagoslovitvene obrede.

Nato je povzel besedo direktor KELAG-a Jeran, ki je čestital prebivalstvu k pomembnemu dogodku tudi v tem kraju ter je razložil prizadevanje KELAG-a za elektrifikacijo dežele s ciljem dati električno luč in energijo tudi slednjemu kmečkemu podjetju. V svojem govoru je nanašal uspehe na področju elektrifikacije ki so jih pod predsedstvom deželnega glavarja Wedeniga od leta 1947 dosegli na Koroškem. Navedel je tudi težkoče, ki jih je morala KELAG premostiti, da je mo-

glo priti do teh lepih uspehov elektrifikacije, ki naj olepša in olajša življenje na podeželju ter je tudi doprinos k lažjemu posredovanju kulturnih dobrin na primer s pomočjo radia. Končno je opozoril še na nevarnosti za življenje in imetje, ki so povezane z elektriko, ter polagal na srce,

Med slavnostjo pred transformatorjem je govoril tudi namestnik deželnega glavarja Krassnig, ki je kot poslanec teh krajev čestital prebivalstvu k doseženemu lepemu uspehu. (Na sliki v ozadju Bilčovs).

naj izvajajo potrebna instalacijska dela usposobljeni strokovnjaki.

Za direktorjem Jeranom je čestital k lepemu uspehu v teh vaseh namestnik deželnega glavarja Ferlitsch, ki je izrazil upanje, da bo s pomočjo elektrike lepše in lažje življenje kmetih zmanjšalo beg z dežele. Za njim je namestnik deželnega glavarja Krassnig kot poslanec tega kraja čestital k uspehu in naglasil, da si socialistična frakcija v deželnem zboru z vsem razumevanjem prizadeva za čim prejšnjo elektrifikacijo vse dežele in predvsem kmetijstva.

Zivahno pozdravljen je nazadnje povzel besedo sam deželni glavar. V bistvu

Mimogrede „Miklova Zala“

Nedavno so bili potniki v nekem osebnem vlaku priča naslednjemu dogodku. Dve deklici kakih 14 ali 15 let stari, očitno študentki, sta potegnili iz svojih torbic vsaka po en izvod povesti »Miklova Zala« ter jo pričeli brati. Sami in vsi mladi študentje so med seboj govorili nemški. Takoj je tudi eden izmed študentov vprašal, kako da bereta slovensko in če sploh razumeta kaj bereta. Ena izmed dijakinj je izjavila, da prav dobro razume in če ji res kakšna beseda ni povsem znana, pa razbere vsebino iz sestave stavka. Nato je z vnemo pripovedovala, kaj se v

povesti vse dogaja, ker je bila z branjem, kakor je izgledalo, že blizu konca. Z zanimanjem so poslušali mladi ljudje njeno pripovedovanje. Ko je še povedala, da je slišala, da v Svatah pri St. Jakobu igrajo dramatisirano »Miklovo Zalo« na prostem z živimi konji in pristno kostumiranimi Turki in haremom ter domačim prebivalstvom v starih nošah, so ostali strmeli in izjavili, da bi si igro radi ogledali.

Primer, ki je pokazal lepoto narodne strpnosti med doraščajočo mladino, je zgled, ko naj bi na jezikovno mešanem ozemlju vedno bolj in bolj prodiral.

Zadružna samopomoč potrebna tudi živinorejcem

Ponovno smo pisali in brali tudi v našem listu o naši živinoreji kot najvažnejši panogi kmetijstva. Vprašanje živinoreje smo osvetljevali z različnih gledišč ter iskali poti za njen dvig in povečanje donosnosti.

Razmišljali smo o izboru pasme, izboljšanju krme, o izgradnji zdravih in modernih hlevov, premalo pa smo obdelali vprašanje o organizaciji živinorejcev v prvi vrsti na zadružni podlagi.

Koroški slovenski kmetje imajo nekaj živinorejskih zadrug, ki so najstarejše v deželi. Prve tovrstne zadruge so ustanovili že pred prvo svetovno vojno in sicer v Žvabeku, v Libučah, Globasnici, Žitari vasi in v Št. Janžu. Te zadruge so bile ustanovljene v letih 1911 in 1912, torej kratko pred prvo svetovno vojno. Povezane so bile z močno centralno organizacijo, ki je bila v stari monarhiji v Ljubljani. Razmah teh organizacij je kazal komaj prve uspehe, ko je prišla svetovna vojna in nastalo je mrtvilo ter so razmere, ki so splošno tlačile polet koroških Slovencev, zavrele tudi razvoj naših živinorejskih zadrug.

Zaradi spremenjenih razmer po vojni so po ločitvi Koroške od ostalega dela Slovenije postale naše živinorejske zadruge v bistvu osamele in prepuščene same sebi. Te zadruge so postale vedno bolj nekaka pašniška udruženja in tudi pašniki so bili vedno bolj zanemarjeni ter vedno manj donosni. Vzroki mrtvila živinorejskih zadrug po vojni so bili različni in taktatna Zadružna zveza ni imela zadosti mož-

nosti za pospeševanje živinorejskih zadrug. K temu je prišla še velika stiska kmetijskega gospodarstva po letu 1930 pa do druge svetovne vojne.

Obnovljena Zveza slovenskih zadrug je po vojni zasnovala nove poti tudi za organizacijo živinorejskega zadružništva. Kmete je treba organizirati v močne centre živinorejcev, da se morejo na podlagi združenih moči in samopomoči okoristiti s sodobnimi smernicami napredne in donosne živinoreje. Na obstoječih zadružnih pašnikih so zadružniki s posredovanjem Zveze že pričeli s pravnim gnojenjem in znatno izboljšali kvaliteto trav, tako da je na tem področju že storjen korak naprej.

Na področju organizacije živinorejcev pa bo treba še ogromno dela, ker je še mnogo naših kmetov, ki v svojih hlevih še nimajo take živine, kakršna bi jim bila lahko v ponos, kot je to primer v krajih in deželah, ki se morejo ponašati z napredno živinorejo. Še je v mnogih hlevih zakrnjena živina, ki nikakor ne uspeva, še stoji v hlevih nešteto krav, katerih mlečna donosnost ne krije stroškov krme in dela ter ne donajajo dobičkov, ki so pri razumnem izboru mlečnih krav samoumevni. Obsežni so še predeli travnikov, ki donajajo le malovredno in pičlo krmo. Redilna in zadostna krma pa je bistveno povezana z uspešno živinorejo. Da bo pridelek krme boljši in večji, je tudi izboljšanje travnikov in njihov neodložljiva zadeva vsakega živinorejca, ki

se je priključil izvajanjem predgovornikov, posebno pa je naglasil, da je bilo na Koroškem na področju elektrifikacije mogoče doseči tako lepe uspehe le s sodelovanjem vseh. Uspeh skupnega prizadevanja za skupne interese, za izboljšanje življenjskih pogojev, naj bo tudi zgled za skupno, lepo in mirno slovensko in nemško govorečega kmeta v deželi. Nato, ko je še zagotovil nadaljnjo pomoč za izvedbo celotnega velikega elektrifikacijskega načrta v teh občinah, je izvedel slavnostni akt in z besedami »bodi luč« privil stikalo in napustil tok v vse 182 novo priključene kmečke domove.

Po zaključeni slavnosti pri transformatorju je predsednik odbora za elektrifikacijo povabil goste na okrepčilo in razvedrilo v Miklavževo gostilno. Radi so gostje ustregli povabilu ter so do zadnjega zasedli dvorano in stranske prostore v zgornjem traktu poslopja. Tesarski mojster Franci Gasser je kot temperamenten napovedovalec uvedel in predstavil skupine, ki so doprinesle z godbo in petjem svoje najboljše k lepemu večeru. Poleg domačih pevcev pod vodstvom Pavla Kernjaka je sodeloval zbor KELAG-a pod vodstvom ravnatelja Janschitza. Menjaje sta nastopala oba pevska zbora in v dvorano je donela enkrat slovenska in spet nemška pesem. V ostalem pa je marljivo igrala bilčovska godba. Skratka, razvila se je prijetna domača družabnost, kjer so se tudi predstavniki vlade in KELAG-a prav dobro počutili med vrtilimi domačini. Zaradi tega so se z deželnim glavarjem vred tudi dalje časa zadržali v Bilčovsu.

Del velikega elektrifikacijskega projekta v teh občinah je torej izveden. Ostali načrt pa bo postal v uglednem času tudi dejstvo, ker se bodo za uresničitev tega poleg podpore iz javne roke interesenti potrudili kakor doslej enako požrtvovalno in marljivo.

Šmarjeta pri Pliberku

Ni bil minulo soboto edinstveni dogodek prisrčni družinski praznik pri Zepetu Bromanu pri p. d. Jurju v Šmarjeti. Mnogo je Jozijevo po Koroškem in radio skoraj ni mogel izčrpati vseh godovnih voščil. Takšno svoje rojstno slavje je praznoval tudi Zep Broman. Proti večeru tistega dne so se zbrali vsi številni sorodniki v Jurjevem domu in so gospodarju iskreno čestitali. Ker so pa Zepa zaradi njegovih odkritih tovariških odnosov, dobrega sosedstva in človekoljubja vključili v srce tudi mnogi njegovi tovariši in znanci, so prihitali tudi pevci pod vodstvom Folteja Hartmana in mu v pozdrav zapeli podoknico. Ubrano je donela v tihi večer domača pesem in Zep se je vidno vzradoščen pojavil s svojo ženo in s svojim pomladkom, dvema hčerkecama in sinčkom, na domačem pragu ter je pevce povabil v svoj gostoljubni hram. Na mah se je ob dobri postrežbi in pesmijo za pesmijo razvila živahna družabnost, ki je v neskajnem vzdušju trajala v pozne ure.

boče imeti od svoje živine odgovarjajoč dobiček. Kmetje si morejo tudi na tem področju najlažje pomagati v obliki zadružništva, kjer lahko razvijejo združene moči v prid sebi in v splošno korist.

Združitev živinorejcev v močno in strnjeno organizacijo ni ravno lahka zadeva, ker je treba premostiti marsikakšne stare predsodke, preden prodre pravi smisel za način uspešne živinoreje na podlagi samopomoči v zadruzi. Premagati je treba tudi objektivne težkoče zaradi vprašanja pasme, kjer se pogosto ločijo lokalni interesi in se združujejo privrženec ene ali druge pasme. Ne gre za eno ali drugo pasmo, temveč za izbor dobre plemenske živine in predvsem visoke stopnje mlečne donosnosti krav, ki jih je s pravnim krmiljenjem in nego mogoče dvigniti v vir donosnosti našega kmetijstva. Za procvit živinoreje ima naše ozemlje razmeroma ugodne pogoje. Gorski kraji so ugodni za forsiranje v zreje mlade živine, nižinski kraji pa so pripravni za mlekarstvo. Tudi tržni pogoji za mesno živino so dani in treba bo misliti na način naglega pitanja »Bebibef«. Za pospeševanje pitanja goveda obstoja tudi zakon, ki nudi vsakovrstne ugodnosti in olajšave.

Le na kratko smo se spet dotaknili organizacije za živinorejce v zavesti, da je uresničenje na tem še neobdelanem področju nujna, da je treba rešiti vse velike in drobne probleme in v ta razvoj vključiti ljudi, ki so spoznali prave cilje in pomen združitve v močnih živinorejskih zadrugah.

Radar v službi prometne policije

O radarju smo na naši strani že mnogo pisali, tako da ni potreba zopet na novo razlagati, kakšna naprava je to. Znano je tudi že vsem, da je uporaben za najrazličnejše namene. V zadnjih letih so radar s pridom začeli uporabljati tudi za nadziranje cestnega prometa. V ta namen uporabljeni radarji so preprosti in enostavni za upravljanje. Celotna naprava je vgrajena v prenosljivem kovčku, ki vključuje oddajno in sprejemno anteno z oddajnikom in sprejemnikom, pa še elektronski brzinomer, katerega kazalci avtomatično kažejo brzino opazovanega avtomobila.

Tak radar namestijo na posebnem podstavku ob rob ceste. Oddajna antena je obrnjena v smer, iz katere prihajajo avtomobili. Oddaja snop radarskih žarkov, ki križa cesto in skozi njega mora vsako vozilo, ki pelje mimo. Ker je oddajna antena dvignjena približno pol metra od tal, je domet takega radarja približno okrog 30 m. Vsa priprava deluje na osnovi, da

se valovna dolžina oddajnih radarskih valov spremeni, če se le-ti odbijajo od gibajočega se predmeta. Ta sprememba je v določenem razmerju s hitrostjo, s katero se predmet (avtomobil) giblje. Sprememba frekvence radarskih valov pa preko posebne naprave povzroči gibanje kazalca na elektronskem brzinomeru, ki tako pokaže hitrost opazovanega avtomobila že kar v miljah ali kilometrih na uro.

Vso napravo lahko namestijo tudi v poseben avtomobil ali pa jo nekdo drži v roki. Tistemu, ki z radarjem upravlja, kaže kazalec na brzinomeru hitrost vseh

avtomobilov, ki jih opazujejo. Če je ta hitrost večja od dovoljene, prometnik pri radarju brezžičnim potom obvesti letočo policijo, ki je približno kilometer naprej in ta zaustavi prekršitelja. Z radarjem odnosno z elektronskimi brzinomeri so v zvezi še posebne naprave, podobne seizmografu, ki riše na poseben milimeterski papir krivuljo hitrosti opazovanega avtomobila. Papir s tako narisano krivuljo sodišče prizna kot dokazni material o krivdi obtoženega. Vsi izgovori šoferja nič ne pomagajo, kajti elektronski aparati se ne motijo.

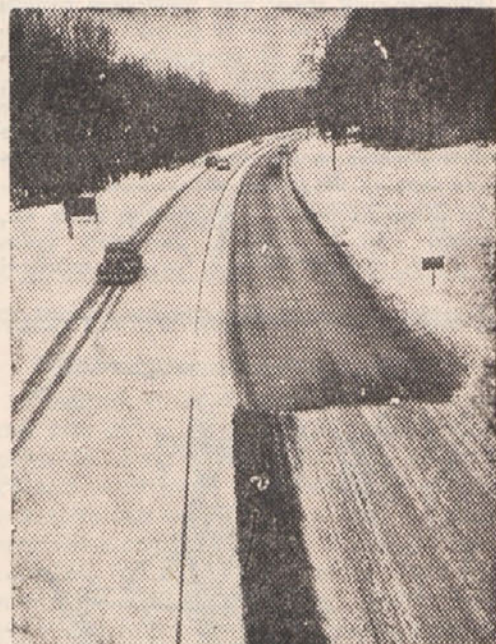
„Karborulit“ — bencin v zrnih

Na vse mogoče stvari, od jajc do mleka v prahu, smo se v zadnjih letih že kar navadili. Tokrat gre za nekaj podobnega, namreč za bencin v zrnih, ali kakor ga znanstveno imenujejo — karborulit. Ta iznajdba naj bi omogočila lažji prevoz

bencina, ki je drugače precej težaven. Ladje-cisterne, ki prevažajo bencin, navadno niso sposobne za prevoz drugih tovorov. Prav zaradi tega se morajo velike ladje vračati v izhodno pristanišče prazne. To pa seveda prevoz podraži. Poleg tega so pri prevozu navadnega bencina tudi velike izgube zaradi izhlapevanja, pretakanje itd. Računajo, da znašajo izgube letno 10 do 12 milijonov ton bencina. Vse to pa bo z iznajdbo bencina v zrnih — karborulita, odpadlo.

Bencin v zrnih sestoji iz 97 % navadnega bencina, ostale 3 % pa sestavljajo dodane kemijske snovi, ki tekoči bencin spremene v zrnatega. Primešane kemikalije obdajo kapljice bencina s tako kožico, ki je izredno elastična. Ta bencinska zrna so velika kot proso, lahko so pa tudi večja, n. pr. kot lešniki. Če jih stisnemo, priteče iz njih bencin. Bencin v zrnih ni vnetljiv, kar je poleg lažjega in boljšega transtorta tudi velika ugodnost.

Uporaba takega bencina za pogon avto-

... so v tej zimi preizkušali v Združenih državah Amerike. Za avtomobiliste predstavljajo kurjenje ceste brez dvoma prijetnejšo in varnejšo vožnjo tudi pozimi. Slika prikazuje odsek ceste na otoku Long Island v bližini New Yorka, ki jo kurijo tik pod cestno površino s cevmi, v katerih teče vroča voda in sproti topi sneg. (AND)

mobilov in sploh bencinskih motorjev pa zahteva posebno stiskalnico, ki iz bencina v zrnih iztisne tekoči bencin. Ko bo bencin v zrnih prispel na trg, bodo na trgu tudi motorji, opremljeni s potrebnimi stiskalnicami, ki bodo omogočale uporabo bencina v zrnih.

Helikopterji in „topovi“ proti požarom v pragozdovih

Ob robu New Delhija, indijskega glavnega mesta, leži majhno letališče pragozdovih gasilcev, ki s 15 helikopterji nenehno nadzorujejo džunglo. Njihova centrala je podobna vojnemu vrhovnemu stanu, kajti po stenah so razobešeni zemljevidi, vsi posejani z zastavicami in z rdečimi križci.

Leteči gasilci pragozdnih požarov so izračunali, da nastane polovica gozdnih požarov zaradi vročine, strele itd. 30 % zaradi malomarnosti, približno ena petina vseh požarov pa je podtaknjenih.

Ewhal Maugho, vodja gasilske postaje, tako pripoveduje: »Začeli smo pred tremi leti. Dolgo nismo mogli dobiti sredstev za helikopterje, ki so nam jih nazadnje prodali Angleži na dolgoročno posojilo. V prihodnjih treh letih jih bomo izplačali.«

Ze več desetletij zaznamuje newdelhijski kmetijski urad nad šest tisoč gozdnih požarov na leto. Taki gozdni požari pa ne povzročajo v Indiji velikansko škodo samo v pragozdovih, ki so velikega pomena za podnebje, marveč tudi v živalskem svetu. Kadarkoli se splaši gozdna divjad, predvsem velika, so v nevarnosti okoliške vasi. Črede slonov pridrvijo v brezglavnem begu iz gorečega pragozda in steptajo v tla vse, kar jim pride na pot, razen tega pa pogine v plamenih na stotine dragocene divjadi.

Helikopter za univerzalno uporabo

povi streljajo kemične snovi z velikanskim pritiskom iz letal, ki krožijo nizko nad pragozdom. Zlasti so se obnesle nemške gasilne naprave,« pravi dalje Maugho.

Pragozdnim gasilcem pa preti nevarnost posebne vrste: roji mušic, ki so včasih tudi po več kilometrov dolgi, dobesedno zamašijo cevi gasilskih topov, zato jih leteči gasilci obidejo, če jim je le mogoče.

Preskočil sem jarek in zavil med njive. Bilo je vroče nedeljsko opoldne, da je vročina kar žehnela od izhrojene in razpokane ilovnate zemlje. Vlekel sem pravo roko po klasju, in čez čas, ko me je zaselelo, zagledal za seboj kri na zreli slami in na klasju. Opazil sem, kako se mi cedi kri po roki, in se samemu sebi zamislil.

Mili Jezus, ko pa nisem vedel, kaj naj storim, kako naj si pomagam. Tudi poprej včasih, dokler je še Francel živel, sem mislil na grunt; rahlo me je dražilo, če sem pomislil, da bo domačija njegova, samo zategadelj, ker je prišel pred nami drugimi na svet, medtem ko se bomo morali jaz in sestre odpraviti od hrama. A vse to je bila bolj zavist ko jeza; bilo je pač tako in se ni dalo nič storiti, preveč nas je bilo pri hramu. Zavoljo sester, zavoljo žensk me ni skrbelo, te se bodo pomožile, lahko pa bo katera ostala doma za tetico, dela je bilo vedno zadosti okoli hrama; meni, ki sem bil drugi moški pri hiši, se je znova in znova zdelo krivično, da bi moral od hrama. Vendar pa je zdaj bilo drugače. Francela ni bilo več, jaz pa sem začel misliti na Tuniko, na mlajšo Toplekovo deklino, ki ne bo mogla drugače, ko da bo šla od hrama. Kakor je bila Francelova smrt strašna nesreča za mater, za hram in za kmetijo, čeprav so ženske tulile z materijo vred na pogrebu in so tudi meni tekale solze, je

bilo za nas, ki smo ostali, le bolje, da je eden manj pri hramu, posebej pa — zdaj, viš, to lahko povem, eh! — je lahko bilo to dobro zame. Čez noč me je zaskrbelo domačija.

Vse bi šlo, mati so me imeli radi, rajši ko sestre, a prav tako čez noč se je znašel na domačiji Štrafela, se zapisal z Liziko, z najstarejšo za pokojnim bratom, in začel na naši domačiji, on — Štrafela, materi likof ponujati. Razkričal se je za velikega partizana in si vzel oblast. Ljudje so se ga bali, kakor so se bali včasih žandarjev ali Nemcev. Vozili so mu les za naš hram in nas po strani gledali, čeprav ni nihče nobene rekel. Mene je bilo sram. Posojali so mu konje in kolesje, Štrafela se je vedno kam vozil. Z njim se je odpejla večkrat tudi Lizika, ali pa ju je oba kakor ženina in nevosto, ko kakšna dva bogatca, prevažal Matjašičev komi. Ta komi je še pred nekaj meseci nosil vermanšaftarsko uniformo, zdaj pa je tudi on veljal za nekakšnega partizana, se pravi, za Štrafelovega pomagača.

O vsem tem so si ljudje svoje mislili, tudi jaz sem lahko svoje vedel, kako in kaj, prav nič mi ni bilo potrebno, da bi mi Štrafela in njegov komi kazala mesec v vodi, toda Štrafela je bil mali bog v deželi, njegova je bila pravica, kazalo je, toliko, kolikor si je je le hotel in utegnil vzeti. Bal sem se ga, zavoljo domačije sem se ga začel bati in ga huje in huje sovra-

žiti. Štrafela je bil takšna oblast, pri kateri drugi nismo smeli nobene ziniti, tudi domači ne. Bil je oblast, da, a spoštovanja v mojih očeh ni imel, preveč sem ga poznal pod kožo, predobro sem poznal sestro, Liziko.

Nadlegoval sem mater, naj kaj storijo zavoljo domačije, da nam je ne bo ta steklač zapravlil. Od nedelje do nedelje se je po dvakrat ali tudi po večkrat vozil okoli in prihajal ponoči pijan domov. Sakramental je dolgo v noč in se dušal, kako bo zdaj po njegovem, vsepovsod, tudi na Hedlovem. Spal sem v mali hiški, pri materi, in zasilal, kako so potegnili molek in kako so začele grolike koščeno pošklepetavati; mati so tiho, sikajoče molili in zatišano povzdihovali. Trla me je jeza, takšna, da so se mi začele čeljusti tresti; toda povedal sem že, bal sem se ga, ne toliko njega ko tiste štrafelovske oblasti, a tudi mati so se mi smilili; vseeno pa sem se s težavo krotil, da nisem planil z ležišča.

Mati so bili v mestu, pri nekem advokatu, ki se je vrnil iz Srbije; toda vse, kar so zvedeli pri njem, je bilo, da se ne dá zdaj še nič narediti in da naj počakajo, da se bo nova oblast malo bolj zasedela; meni se je zdelo, ko da bi se vsi Štrafela bali. Drugič zatem so pobrali vsa jajca iz slamnjače in po gnezdih ter odšli k žlahti v mestu, ki je imela komunista in partizana doma, v hiši. Prišli so domov in rekli, zamerljivi kakor so bili, da so pri žlahti v

Ivan Potrč:

6

NA KMETIH

»Hi, da-da-dá, fantje, zdaj se bo reklo po partizansko, zdaj fantki, se bo plesalo, kakor bodo partizani sviralili!«

»Kako? Kakšni partizani?« sem vprašal in ga po strani pogledal.

»Štrafela, Štrafela, ljubček moj, odslej ti bo on gospodaril, vsem vam bo gospodaril, tudi nam. Pametnega svaka so ti zbrale sestre, da-da-dá...! Francela, bog se usmili njegove duše, smo pokopali, Lizika se je omožila, nekdo mora prijeti za palico pri hiši —«

Komi svojih litanij ni zmolil, tudi šmarnice nisem izpil. Planil sem, zdrobil kozarec in zagnal steklovino pod komijeve noge. Ali zadržal sem se. Ves sem se tresel in komaj komaj poiskal papir v sukniču, da sem plačal.

»Jezus,« je zavpila krčmarica, »saj si se razrezal.«

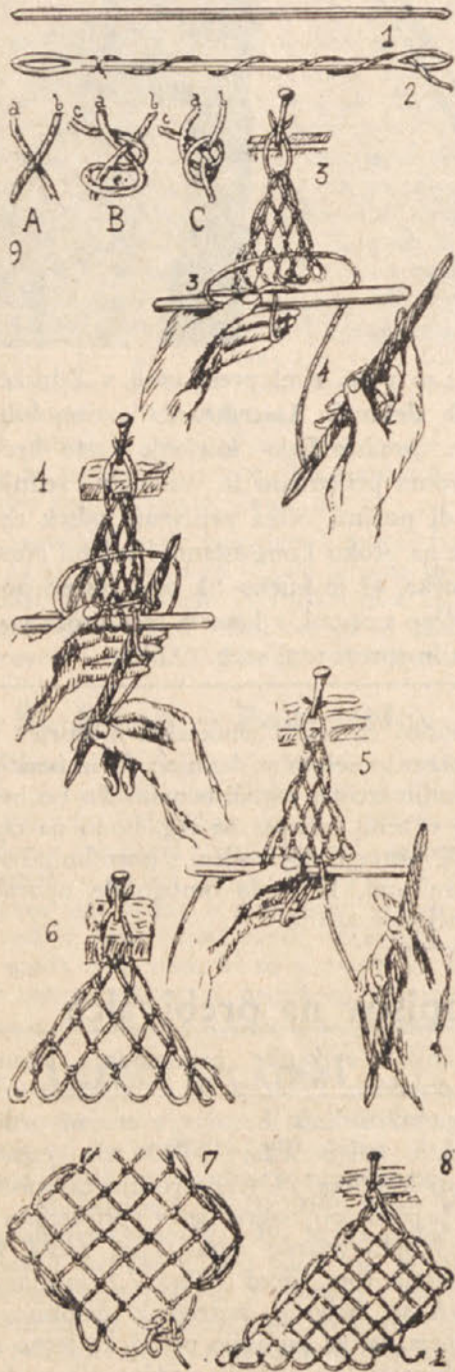
Klicala je dekleta, naj prinesejo gazo, lizol, vode, toda zamahnil sem in šel.

»Južek, Južek,« je stokala za mano, »kaj bi bil jezljiv. Samo škodilo ti bo, boš videl, rečem ti, škodilo —«

Navodila za pletenje mrež

Pletenje mrež spada med najstarejše panoge ročnega dela, saj so mreže poznali že v pradedavnini. Prvotno so jih uporabljali le kot pripomočke za pridobivanje hrane (ribarjenje, lov). Kasneje so pa nosili mreže iz barvane preje, lepo prepletene, kot okras za oglavnice in šele pozneje so jih uporabljali kot podlago za lepa in dragocena ročna dela.

Za pletenje mreže potrebujemo troje: nit, posebno iglo, ki jo bomo imenovali vilice (sl. 2.) in okrogle paličice raznih debelosti

(sl. 1). Vilice morajo biti po velikosti primerne niti, medtem ko se paličice menjavajo po vrsti osnutka, ki ga mislimo delati.

Bistvo mreže je voz, s katerim utrdimo dolžino posameznih zank. Nitko navijemo na vilice, kakor se lepo vidi na sl. 2, v obliki spirale in to v obeh smereh tako, da nitko vsakokrat, preden jo obrnemo, pretakemo skozi

precep vilic. Ko smo navile toliko nitke, kolikor je debela paličica, s katero mislimo delati zanke, začnemo pletiti.

Najprej si napravimo iz pomožne nitke 10 cm dolgo zavozlano zanko in jo pritrdimo na kak težak predmet, ki nam bo služil kot opora. Za to lahko uporabimo tudi težjo utež ali navadno močnejšo deščico, v katero smo zabile močnejši kratak žebelj in ki jo pritrdimo s pomočjo stiskalk na mizo. V to zgoraj omenjeno zanko pritrdimo z navadnim vozlom konec nitke, ki nam visi od vilic. Zdaj vzamemo vilice v desnico, paličico v levo in jo držimo vodoravno s palcem in kazalcem. Izpeljemo nit med paličico okoli iste, prstanca in sredinca (glej sl. 3 št. 1), izpeljemo nit med paličico in kazalcem (sl. 3 št. 2), v smeri štev. 3, kjer jo palec pridrži, nato izpeljemo nitko v širokem loku nazaj nad delom in pod paličico (glej sl. 3, štev. 4), dalje vbadamo z

vilicami iz leve na desno, pod zanko (sl. 3, štev. 1), glej sl. 4, v začetno zanko, da nam leži nitka, ki jo drži palec, med vilicami in kazalcem leve. Primemo vilice zgoraj, jih izvlečemo iz zanke. Počasi nategnemo visečo nitko z vilicami, ki nam hkrati teče izpod palca. S pomočjo prstanca leveice uravnamo zanko, da se tesno ovija okoli paličice, in na koncu, ko pritisnemo voz, s kazalcem, izpustimo še zanko, ki jo drži prstanec. Tako dobimo mrežni voz (glej sl. 5).

Na sliki 6 lepo vidimo začetek mreže. To so trije vozli s pomožno zanko; nato obrnemo, vlečemo spet, kakor je zgoraj rečeno, nitko izpod palca, jo držimo v višini zank in delamo tako nove zanke, ki jih obdržimo na paličici. Na desni strani, na koncu vrste, vbadamo v zadnjo zanko vselej po dvakrat. Zdaj izvlečemo paličico iz zank in začnemo novo vrsto.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kakršno hrano damo bolniku

Na ledvicah bolni spadajo za prve tedne v bolnišnico. Kjer je to iz kakršnih koli vzrokov nemogoče in je zanesljivo dognano, da gre za sveže vnetje ledvic, bomo naredili najbolj prav, če bolniku odredimo dobesedno stradanje in žejanje. Poudariti pa je treba, da vsaka bolečina v ledjih še ne pomeni vnetje ledvic in da ravno pri ledvicah običajno ni izrazitih bolečin v ledjih. Šele po temeljitem stradanju in žejanju pridejo na vrsto dnevi, ko dovolimo bolniku zaužiti majhne količine svežih kompotov, ki jim kmalu dodamo še razne močnate jedi, kekse in prepečenec, vse to strogo brez soli. Pri posebni vrsti ledvičnih boleznih, pri tako imenovanih nefrozah (ugotovi jih zdravnik!), je dieta nekoliko drugačna. Malo ali nič soli. Tekočin toliko, kolikor gre od bolnika vode. Dovoljeno je 1/2 del mleka, 100 gramov neslanega belega kruha, nekaj črne kave, za cel dan 1 deciliter, 2 jajci, 200 gramov mesa, 100 gramov sadja in 100 gramov zelenjave (solate, paradižnika in podobno). Za pripravo take hrane smemo dnevno porabiti 100 gramov neslanega masla in 50 gramov sladkorja. Dovoljene so začimbe, s katerimi napravimo hrano užitno, čeprav je neslana (paprika, gorčica, čebula, hren, kumare, kis, peteršilj, drobnjak, beluš, paradižnik, kapra itd.).

Na jetrih bolni se morajo popolnoma odreči vsem vrstam alkohola. Žejo naj si gasijo s slatino. Jajc malo ali nič, meso največkrat enkrat tedensko, 50 gramov, in sicer sveže. Ostre začimbe (paprika, poper, gorčica itd.) so prepovedane. Glavna sestavina hrane naj bo moka in sladkor: bela, krušna in celo ovsena moka, ovseni kosmiči, močnik, rezanci, zdrob itd. Kot zabelo je dovoljeno vzeti mast, olje in maslo, vendar naj bo hrana raje premalo kot preveč mastna.

Pri bolnikih z žolčnimi kamni uporabljamo kot zabelo v prvi vrsti olje, manj maslo in še manj mast. Jajc čim manj, prav tako drobovine, dočim je nemastno sveže meso dovoljeno. Dovoljeno je nadalje: krompir v kosih ali pire (polit z maslom ali mlekom); zdrob in zdrobov narastek; pasirano ali v slani vodi kuhano in z maslom polito sočivje (špinača, beluš, karfižola itd.); kuhano sadje olupljeno, ne presladki sadni sokovi in dobre marmelade, prepečenec, palačinke, rezanci, pesa in paradižniki (z oljem in limono, če ni limone, je dober sadni jesih).

Pri rani na želodcu in dvanajsterniku so prepovedani: surovo sadje, solata in sočivje (izjema so olupljene breskve in glavna solata), kompoti, marmelada, sadni sokovi (izjema so grozdni, pomarančni, limonov in paradižnikov sok), kisel zelje, ohrovt, poper, paprika, gorčica, močne mesne juhe, sok pečenke, likerji, žganje, belo vino. Male količine vina, ki ima v sebi tanin. Strogo prepovedan je tobak v vseh oblikah (cigareta, cigara, pipa itd.). Kdor ima rano in ne opusti kajenja, je svoj lastni sovražnik. Prekajeno meso, klobasa, salama, konzerva, oster sir in sveži kruh naj se uživajo čim manj. Isto velja za fižol, lečo, grah in kostanj, ki se smejo uživati le pretlačeni in v zmernih količinah. Priporočajo se močnata jedila, koruzni in pšenični zdrob, prepečenec, kekci, zmerne količine svežega, ne pretirano mastnega mesa. Vse ostalo se uživa po okusu in izkušnjah, ki niso pri vseh ljudeh enake. Hrana, ki nekemu prijia, povzroča drugemu težave. Važno je, da bolnik nikdar želodca ne preobteži. Zato mora jesti večkrat in malo. Bolnikom z rano na želodcu ali dvanajsterniku večkrat nagaja obilna želodčna kislina (pekoče bolečine). Njim se priporoča kavna žlica olja na tešče, ki bolečine zelo omili.

Štirikotno ali pravokotno mrežo začnemo pletiti prav tako. Pri štirikotni obliki, ko imamo zadostno število zank (okenc), zajamemo v voz, na koncu vrste vselej namesto eno po dve zanki skupaj (glej sl. 7). Za pravokotno obliko mreže (sl. 8) pa, ko smo dosegli potrebno število okenc za višino vložka ali za čipko, naraščamo stalno na eni stranici po eno zanko, medtem ko na drugi stranici zajamemo vselej po dva okenca skupaj.

Ko nam poide nit, je pri pletenju mreže zelo važen voz, s katerim spojimo novo nit; pa ne samo pri mreži sami, temveč tudi pri vezenju na mrežo. Vozel je tako imenovani tkalski ali ribiški voz. Slika 9 nam tolmači njegove tri poteze.

Najprej križamo nit med palcem in kazalcem leveice, kakor nam kaže slika 9 A. Konec b je konec nitke, ki se drži dela, konec a je pa nova nit. Zdaj vodimo nit c — to je nit, ki se drži vilic — iz desne na levo okoli palca in jo položimo od spredaj med križanima nitkama (glej sl. 9 B), nato dvignemo zanko c in jo vržemo skozi nitko b ter počasi zadragnemo (glej sl. 9 C).

Za to delo je potrebno nekoliko potrpežljivosti in vztrajnosti in uspeh ne bo izostal; lepa, dragocena ročna dela nam bodo poplačala trud.

Meso perutnine je lahko prebavljivo

Perutnina je lahko prebavljivo meso, ki ga nudimo predvsem bolnikom. Dobro hranjena kokoš ima zalito prsno kost in lepo rumeno kožo. Stara kokoš pa ima močno kost, hrapave, luskinaste noge, močan kljun in blede kožo. Iz take kokoši kuhamo juho, medtem ko mlade trimesečne piščance cvremo. Ko ima piščanec več kot šest mesecev, ga najprej skuhamo v juhi, nato pa še popečemo.

Zelo važno je, kako kokoš zakoljemo. Živali pri tem ne smemo mučiti, ne sme biti razrezana po celem vratu; med klanjem postavimo skodelico, da prestrežemo kri, ki jo potem uporabimo ali za jušno zakuho, ali pa jo na masti prepražimo.

Zaklano kokoš takoj polijemo z vrelo vodo, nato pa izpulimo perje. Tudi tu je potrebna pozornost, namreč, da kože ne raztrgamo. Perje pulimo vedno v smeri rasti. Droben puh, ki ga težko populimo, odstranimo tako, da kokoš pridržimo nad plamenom in perje osmodimo. Ko je kokoš od zunaj očiščena, ji odstranimo še drobovje. Pod podprsnico naredimo tri centimetre dolgo zarezo, damo vanjo kazalec in sredinec kolikor mogoče globoko, ju upognemo in potegnemo ven čreva in drobovje. Žolč previdno izrežemo, da se ne razlije po jetrih ali celo po mesu. Želodec pa prerežemo na pol in odstranimo belo kožico, ki zlahka odstopi, če jo zmočimo z vrelo vodo. Prav to velja tudi za kožo na nogah. Pri vratni zarezi odstranimo požiralnik, očistimo še glavo (izderemo oči, jezik, obrežemo kljun), nato pa kokoš dobro izperemo in pustimo odležati vsaj 8 ur.

mestu zadnjič prestopili prag. Študenta ni bilo doma, toda vsa tista mestna žlahta se jim je smejala, ko so začeli tožiti zavoljo grunta, zavoljo Štrafele in zavoljo Lizike. »Ubogi moj martrnik, vsega si se rešil,« so vzdihovali in stokali. »Ubogi gruntič, le zakaj smo vse življenje trpeli zanj, če nam bodo zdaj vse pobrali?« O Štrafeli so zvedeli pri žlahti, da ga tam nič kaj ne obračajo in da je študent tako Štrafeli kakor Liziki že lepo mašo zapel. Kaj juna je zapel, niso zvedeli, rekli pa so materi, naj ga kar sami povprašajo.

Prišel sem domov in poiskal mater; našel sem jih v hlevu, pri dovi.

»Kaj pravite, mati,« sem začel, »kako mislijo v mestu o Štrafeli?«

Mati se dolgo niso nič zmenili, potem pa, ko so že končali s kravo in sem že vedno čakal, so rekli:

»Kaj pa si naj mislijo o steklaču? Sam ga vidiš, vse mu hodi po glavi, samo delo ne.«

Pri mizi, opoldne, smo bili sami brez Lizike in Štrafele, tudi mati so prišli in sedli na staro mesto, pred miznico. Ko smo odmolili, so zapičili pogled v prevezano roko, rekli pa vseeno niso nič. Tako smo potem kakor mutci pojedli juho, pri drugi jestvini, ko je postavila Marica na mizo solato, krompir in narezano govadino, pa sem vprašal — nisem več strpel.

»Mati, tak povejte, kako mislite z domačijo!«

Ali mati so jedli naprej, ko da me sploh ne bi slišali. Marica me je izpod čela pogledala, Olga se je presedla; jezik jo je srbel, a se je zadržala.

»Mati!« sem jih opomnil, da bi govorili, preden bi pojedli.

»Uh, kakšna sila!« se je začudila Olga.

»Katero dekle pa noriš?«

»Kaj bi on koga norel!« je povprašala druga sestra, ki se po navadi ni dosti vtikala v razgovor, posebno še ne, če se je bilo treba meniti z Olgo. »Ženske njega norijo.«

»Katero? Ali si kaj slišala?« Olga je pogledala Marico zasadila žlico v krompir in potem na robu skleda počakala z žlico, da je lahko poprej, preden je zanesla v usta, povprašala: »Kovačice? Krčmar-kine?«

»Katero že. Lahko tudi Toplečkina katera...«

Menili sta se, ko da bi me sploh ne bilo pri mizi, ko da bi bili sami in ko da bi tudi matere ne bilo.

»Kaj bi Toplečki!« je povedala Olga in se našobila.

»Ti dve sta obe premladi.«

Olga se je najprej zahihitala, hitro zanesla, da je imela polna usta, in bleknila:

»Bi ga že stara izšolala.«

»Deklini!«

Mati so zavpili, pobrali žlico in jo zagнали čez mizo, v Olgo.

Ta je kaj takega pričakovala, potegnila

se je dve gube in žlica je priletela v steno. Sestri sta se malo zresnili, a smeha nista mogli več zadržati, kar naprej sta se hihitali, zdaj ena zdaj druga, dokler niso mati vstali in odšli, onidve pa sta planili v tak smeh, da ju je kar zvijalo.

»Saj res, kaj bi takle zizjak?« je vprašala Olga med glasnim smehom sestro, dvignila predpasnik in si obrisala solze.

Dvignil sem se, onidve pa sta se oplahili in odhiteli druga za drugo od mize.

Tako je bilo pri hiši, grozno nesrečen sem bil zaradi sester, kar nekam hudo mi je bilo zaradi njih; bili sta dekleti, starejši ko Toplekovi ali ko Tunika, vseeno pa sta bili dekleti, kakor je bilo dekle Tunika, in ne bi smeli biti takšni. Tako mi je bilo, ko da bi se mi življenje zavečilo, s strahom sem se dobival pri mislih, kako bi me stara Toplečka šolala. Po vsem tem skorajda nisem mogel več načeti z materjo razgovora o kmetiji ali celo o tem, da bi me oženili s Tuniko in mi predali kmetijo. Celotno misel sem včasih, kako mi je le mogla takšna otročarija zmešati glavo — mislil, da, a v meni je bilo drugače.

Po vojski je bilo malo moških doma; kar nas je bilo, bi se lahko ob mlačvi in ob košnji raztrgali. Doma je bilo dela čez glavo, tudi zato, ker smo zidali, vendar sem rad šel za kak dan od hrama, že zavoljo Štrafele in Lizike, zavoljo tistega

kar nas je bilo, bi se lahko ob mlačvi in ob košnji raztrgali. Doma je bilo dela čez glavo, tudi zato, ker smo zidali, vendar sem rad šel za kak dan od hrama, že zavoljo Štrafele in Lizike, zavoljo tistega

1) zizjak — zisno prase, tudi v prenesenem pomenu.

pekla, ki smo ga imeli pri hiši in ki se je vsak čas znova začel. Pomagal sem krčmarjevim, največkrat pa sem bil pri Toplekovih. Stari, ki pravzaprav še ni bil tako star — bil je nekje sredi med štiridesetimi in petdesetimi — je docela obležal in se je začel vidoma sušiti. »Jetika ga pobira,« so govorili. Ležal je v postelji, v prednji veliki izbi, s koščeni prsti in rdečkasti odeji in nas pogledoval z velikimi rumenkastimi očmi. Te oči in neobrita brada, porasla z gostimi črnimi kocinami, to je bilo vse, kar je ostalo od njega. To je jetika, sem si mislil in molče zajemal iz skled. Nobenemu pri mizi ni bilo do govornice. Na hitro smo pojedli, se vsak zase pokrižali, poiskali pokrivala in šli.

»Zefa, Zefa!« je bolj piskalo ko govorilo iz njega, ko je klical ženo in se dvigal na koščene lahti, ko da bi imel šprikle v rokavu.

Dvakrat ali kaj sem šel po mašnika zanj, enkrat so me poslali po zdravnika. Vozil sem ga s krčmarjevimi kolesjem; pri krčmarjevih, kjer se je zdravnik ustavil in nekaj popil, sem tudi zvedel, da Toplek ne bo več dolgo, da se je zacementiral.

»Jetika je, ne?« je vprašala krčmarica, ko je prinesla zdravniku vina na koleselj.

»Tudi, gospa,« je rekel zdravnik, nagnil četrt, zajel sapo in na veliko kihnil.

»Tudi mene, gospa, se loteva.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

Več okopavin

Na neki gorski kmetiji smo ugotovili, da od njivskih rastlin zavzemajo okopavine (krompir) samo 10% površine, dočim zavzemajo žita 74%. Na krmne rastline (detelja) odpade 16% površine. Posledica takega razmerja poljščin je na tej kmetiji, ki ima 3 ha njiv, da ne proda niti enega prašiča in da mora celo za domači zakolj 5 prašičev dokupiti za 1.700. — šil. krmil. Ta primer ni osamljen, temveč jih je mnogo takih in podobnih.

Tako so lahko gospodarili pred 50 leti, danes pa tega ni več mogoče. Danes potrebujejo naše kmetije denar in tega more v izdatnejši meri kot doslej dati samo kmetijska površina, v prvi vrsti njive. Za žita vemo, da z njihovim pridelovanjem ne smemo računati na take donose, ki bi kmetiji vrgli bodisi z direktno prodajo ali v obliki prašičev nekaj denarja. Z mlekom pa tudi ne moremo takoj priti do uspešnejših izkupičkov, ker je za doseg tega eden bistvenih pogojev večletno gnojenje travnikov, ki šele omogoči, da z manjšim delom pridelamo več sena in več beljakovin ter tako pridemo do več mleka. Zaenkrat pa je travniško seme v 90 od 100 primerov še vedno najdražje pridelana rastlinska krma.

V primerjavi z žitom in travniškim senom so okopavine, v prvi vrsti krompir, poljščine, ki nam v najkrajšem času in v največji meri omogočijo, da pridemo do potrebne denarja. V zgornjem primeru je bil s spremembo razmerja poljščin dosežen naravnost presenetljiv uspeh. Površina krompirja je bila zvišana od 10 na 30%, prav tako tudi površina detelje od 16 na 30%. Površino žita pa so zmanjšali od 74 na 40%. Ta sprememba je na kmetiji s 3 ha njiv — seveda ob ustreznem gnojenju — omogočila, da je posestvo poleg za domače potrebe opitalo še štiri pra-

šiče za trg, vrhu vsega pa še lahko prodalo ca. 3.000 kg krompirja.

Sicer drži, da je s krompirjem nekoliko več dela kot z žitom. Toda če bomo sedaj, ko na kmetiji skoraj ni več ljudi, končno tudi odpravili motiko in jo zamenjali z okopalnikom, nas to delo nikakor ne bo preveč obremenilo.

Letošnja pomlad seveda ne bo povsod

omogočila povečanje površine krompirja, ker primanjkuje semena. Vendar to še ni vzrok, ki nam bi onemogočil višji izkupiček v letošnjem letu. Izhod je še vedno odprt. Odpira ga odgovarjajoča površina sladkorne in polsladkorne pese, ki kot osnovna pitovna krma za prašiče ne zaostaja za krompirjem. Sladkorna pesa ima 15—18% škrobne vrednosti, polsladkor-

Kako uredimo sejalnico na zaželeno gostoto setve?

Danes vedno bolj priporočajo, da sejemo vse s sejalnico. Ker pa zahtevajo različne rastline tudi različno gostoto setve, naletimo na težavo, kako urediti sejalnico na zaželeno gostoto setve. Tukaj nam enostaven račun ter daljša plahta lahko pomagata iz zagate.

Nekje pod streho, najbolje na sklednju razprostremo po tleh plahto, na katero postavimo sejalnico in ji zadnjo os vzdignemo in podstavimo. Potem pa pričnemo z merjenjem in računanjem.

Želimo po hektarju površine posejati 120 kg ječmena, sejalnica pa je široka 1½ m. in znaša premer njenih koles 1.1 m.

Nastane vprašanje, koliko površine posejemo, ko se je kolo enkrat zavrtelo okoli svoje osi? Računajmo:

Obseg kolesa znaša premer × 3.14, kar v našem primeru znaša 3.46 m. Torej pri-

demo z enim obratom kolesa 3.46 m naprej. Ker pa je sejalnica široka 1.5 m, je na 10.000 m² (1 ha) potrebno napraviti 6666.6 m poti (kar pokaže račun: površina njive : širina sejalnice). Na tej poti pa se bo kolo sejalnice zavrtelo (6666.6 m : 3.46 m) 1.925 krat.

Ako naj torej pri 1.925 obratih kolesa spravimo v zemljo 120 kg semena, potem ga pri dvajsetih obratih kolesa sme pasti na plahto le 96.25 del od 120 kg, torej 120 : 1.925 × 20 = 1.24 kg

Sedaj nam ni treba drugega, kakor pa premikati vzvode (Hebel) na sejalnici ali pa zobčasta kolesca spreminjati tako dolgo, da pri 20 obratih kolesa sejalnice ne bo padlo na plahto več kakor pa 1.24 kg semena. Bolje je, da ga pade nekoliko manj, ker ga na njivi zaradi tresenja sejalnice pade itak več.

Traktor na privatnih poteh

Traktorji, pa tudi tovorni avtomobili na vasi so že v več primerih povzročili spore med sosedi. Ti spori so nastali zaradi vožnje s traktorjem ali tovornim avtomobilom po privatnih poteh, kjer so vaščani imeli zapisano pravico vožnje s konjsko in volovsko vprego. Lastnik s tem servitutom obremenjenega posestva pa se je postavil na stališče, da imajo vaščani samo pravico vožnje s konjsko vprego, nikjer pa da »ni zapisano, da smejo voziti tudi s traktorjem ali tovornim avtomobilom, ki zahteva širšo pot in ki povzroči škodo na obrobni zemljiščih«.

Ker pa so bili prizadeti drugega mnemja, je prišlo v nekem primeru do sodnijskega procesa, ki je končal šele pred

jem na privatnih poteh, kjer imajo vaščani zapisano pravico vožnje, lastnik teh poti ne more ugovarjati.

Nekaj o vrtnih škodljivcih

Listne uši lahko opazimo na vseh vrstah rastlin. Gotove vrste uši sesajo rastlinski sok različnih rastlin, dočim so druge specializirane samo na gotovo rastlino.

S sesanjem rastlinskega soka slabijo rast, razvoj in odpornost rastline, zato so rastline krhljave in se kodrajo. Razen tega so listne uši prenašalci virusnih obolenj pri krompirju, paradižniku, kumari, špinači in čebuli.

Listne uši imajo pomembne sovražnike.

RADIO CELOVEC

bo v okviru oddaje „za našo vas“ v ponedeljek, 28. marca ob 14. uri oddajal reportažo

„Obisk na kmetijski šoli v Podravljah“

Vrhovnim sodiščem na Dunaju. Sodišče je v sporu dalo to-le odločitev: Lastnika upravičenega kmetijskega posestva ni mogoče prisiliti, da bi vodil svoj obrat na zastarel in neracionalen način. Zato je vseeno, če prevažajo po poti s konji, s traktorjem ali tovornim avtomobilom. Po tej odločitvi proti vožnji s traktor-

Med njimi igra veliko vlogo pikapolonica, katere ličinka jih uničuje. Ti sovražniki pri močnejšem pojavu kot smo ga imeli v preteklem letu, ne zadostujejo. Zato je treba proti listnim ušem škropiti z nikotinskimi preparati. To so Nikotex »20«, Nikopren, Nikotinspritzmittel »Epro«, Poksin in drugi.

jemo kratkotrajno deteljo; če potrebujemo krmo pred zimo, sejemo takšne klajnice, ki jim mraz ne škodi (gorjušica, krmni ohrovt); če želimo uporabljati krmo zgodaj spomladi, pa sejemo takšne, ki spomladi zgodaj dajo krmo, n. pr. krmna ogrščica. Dosevke torej sejemo ali poleti na strnišče, da do jeseni dajo krmo, ali v jeseni, da prezimijo in dajo krmo spomladi, ali jih podsejemo v žito, ali pa sejemo po zgodnji krmni mešanici kot drugi ali naknadni posevek.

Najtejmo nekatere dosevke.

Ozimni dosevki.

1. Krmna ogrščica ali repica (Sprengraps). Če ga sejemo 10—12 kg na ha avgusta meseca, daje spomladi prvo krmo.
2. Ozimna ogrščica in repica (8 kg ha) daje krmo malce pozneje spomladi. Sejemo v avgustu in septembru.
3. Ozimna rž z grašico ali ozimna pšenica z grašico ali ogrščico daje krmo konec maja. Sejemo 60 kg ozimne rži in 120 kg kocinaste grašice (Zottelwicke). Grašico sejemo v začetku septembra, 4 tedne pozneje pa šele rž med vrste grašice.
4. Grašljinka (40 kg grašice + 20 kg inkarnatke + 20 kg mnogocvetne ljuljke) sejemo v začetku septembra in kosimo konec maja zelo tečno krmo. Pognojimo ji izdatno s fosforom in kalijem, pa tudi z dušikom. Obilo krme dobimo le, če krepko pognojimo s fosforom in kalijem. Po košnji lahko pognojimo z dušikom, da ljuljka spet požene in rodi precej semena, če jo pustimo, da dozori.

(Se nadaljuje)

Največja krmilna vrednost sena

Znanstveniki kmetijskega ministrstva Združenih držav Amerike so pri poskusih z obilnim dušičnim gnojenjem travnikov dosegli najvišjo krmilno vrednost sena. Pri poskusih na gorskih pašnikih so z gnojenjem 550 kg dušika (t. j. ca. 2.700 kg nitramoncala) pridelali 2.725 kg surovih beljakovin na hektar. Običajno so na teh pašnikih pridelali seno, ki ni dalo več kot 170 kg surovih beljakovin na hektar.

Ako vzamemo, da je s tako obilnim dušikom gnojeno seno vsebovalo 10 % beljakovin, potem so na hektarju pridelali 171.5 q sena, dočim so ga v negnojenem primeru in pri 5 % beljakovin pridelali le 34 q.

Ako izrazimo v beljakovinah pokazani uspeh takega gnojenja v prijemljivejših vrednotah, potem vidimo, da so po hektarju površine pridelali 44.000 l mleka, kar pri naših cenah predstavlja vrednost ca. 70.000 šil. Porabljena gnojila pa predstavljajo vrednost ca. 3.300 šil.

Prof. ing. Vinko Sadar:

Izkoristimo slednjo možnost za večji in boljši pridelek krme

(Predavanje na kmetijskem visokošolskem tednu SKZ)

(10. nadaljevanje)

Ka v l a je važna za višje mrzle lege. Krmni ohrovt čedalje bolj priporočamo, ker ostane dolgo zelen. Topinambur ne more delati konkurence lucerni. Na z dušikom zelo zagnojeni zemlji daje lepe pridelke, toda ne dosega turščice.

Milocorn je 1 m visok sirek za krmo. Krmimo zrnje.

Soja je tudi dobra krmna rastlina. Vendar je treba zemljo cepiti z radicinom, da uspeva.

DOSEVKI

Končno igrajo važno vlogo dosevki (Zwischenfrüchte). Ti so sejani sami zase, navadno pa v različnih mešanicah. Od ozimnih dosevkov je najvažnejša grašljinka (Landsberger-gemenge). Nato so še mešanice grašice z ržjo, s pšenico in druge, ki jih bom pozneje navedel. V novjšem času močno priporočajo za krmo „Lih“ in „Janezki“ ter gorjušico, ki dozori v 6 tednih.

Dosevki so važni, ker dajejo krmo in hkrati tvorijo humus. Krma je zelo tečna, uporabna za seno in za kisanje, in pride zlasti prav v času, ko ni druge krme ali paše. Ker njihove ostanke na njivi podorjemo, v tleh, močno povečamo zalogo humusa, še bolj pa, če podorjemo cele posevke. Toda najboljše je, da jih pokrmimo, saj pride gnoj tako in tako na njivo. Jara grašica zapusti na ha 65 q korenin, ki zaležejo toliko kot 100 q gnoja na ha. Voljšji bob zapusti 50 q ostantkov. Da pa lahko z us-

pehom sejemo grašico, grah in druge metuljnice, je prvi pogoj, da njihovo seme doma pridelamo. Kupljeno seme je predrago. Če posejemo med žito malenkost (15 kg) grašice ali graha, ga bomo pridelali za seme dovolj. Sodobni stroji brez težave ločijo grašico od žita.

Največjo napako storimo, če dosevke pre malo pognojimo. Da njiva izdatno rodi 3—4 posevke v dveh letih, potrebuje izdatno hrano. Zelo povprečno rečeno, potrebuje vsak dosevek na ha 80 kg čistega kalija in 30 kg čiste fosforne kisline, kar ustreza 2 q ustreznega gnojila. Dušika pa damo dosevku zelo različno količino. Mešanicam stročnic in detelji na dobrih tleh sploh ni potreben dušik ali kvečjemu zelo malo, pač pa cepimo tla z radicinom. Vsekakor pa moramo gnojiti z dušikom križnice kot so gorjušica, ogrščica, repica in krmni ohrovt. Damo jim 40—60 kg čistega dušika na ha, kar ustreza 2—3 q 20% dušičnatega gnojila. S tem povečamo pridelek in ga tudi izboljšamo, ker napravi več beljakovin, pri gorjušici pa zategne cvetenje.

Če stalno sejemo dosevke, izboljšamo godnost tal, kar je velikega pomena.

Ko se odločamo, katere dosevke bomo sejali, se ravnamo po gospodarski potrebi in po namenu, ki naj mu dosevki služijo. Če želimo povečati zalogo zimske krme, sejemo grašljinko. Če želimo dobiti pašo v jeseni, da tako dopolnimo navadne ali pregrajene pašnike, se-

na pa 11—12%. Semenarne razpolagajo tako s semenom sladkorne pese (cena okoli 18—19 šil. za kg) kakor tudi s semenom polsladkorne (cena 26—27 šil. za kilogram).

Zato izpolnimo že sedaj spomladi našo gospodarsko zahtevo, ki se glasi: Več okopavin. (bl.)

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Slabo zavarovanje — dvojna škoda

Posesnik Primož gre v sosedni vasi mimo hiše strica Urbana, ki je pred letom pogorela. Stric ga zagleda: »No, kam pa, Primož?« Primož: »Na pošto, da plačam zavarovalnino!« — Urban: »Ali si vendar spet zavaroval hišo, ko so ti mnogo manj izplačali, kakor si bil zavarovan?« Primož: »Pa sem bil sam kriv, ljubi stric, prav sam kriv!« Urban se glasno zasmije. »Ta je pa dobra, meni so tudi rekli, da sem sam kriv in sam grešil, ko mi je lani hiša pogorela in če bi mi ti ne bil pomagal, da sem pri posojilnici nekaj dobil — saj drugod nisem —, bi hiša še danes ne stala, čeravno sem v polici (pogodbi) še manj zahteval, kakor je bila prejšnja hiša vredna!« Primož: »Saj vem, in vendar ti rečem, oba sva sama kriva! Pa ti bom kar povedal, zakaj.

Jaz se prej za to stvar nisem brigal, niti nisem poznal, kaj zakon določuje, niti kaj polica pravi — črno na belem! In ti? — Ali si ti, stric, natančno prebral, kar si podpisal? Ali si ti premislil vse paragrafe?« Urban: »Kaj bom prebiral in študiral, saj nisem učen za dohtarja! Agent, ki je bil jako prijazen, mi je vse razložil, jaz sem mu povedal, za koliko bi hotel zavarovati hišo, on pa je to potem zapisal.« Primož: »In ravno tako je bilo slabo, ljubi stric, — veš kaj, jaz grem potem k svaku Merčunu, ki je tudi meni za drugo zavarovanje oči odprl, pa bo tudi tebe podučil, — greš stric,« »Grem«, se odreže Urban.

Ko so potem vsi trije sedeli pri mizarju Merčunu, so bili kmalu sredi razgovora o zavarovanjih. »Je pač en križ«, pravi Merčun. — »Pri pogodbah navadno vsak ve, kaj sme, kaj hoče in kaj premore. Zavarovalna družba ima navadno že stare izkušnje in pozna vse nevarnosti zase; pozna pa tudi zakone prav natančno in ve, da v police ali pogodbe ne sme zapisati nič protizakonitega. Ker pa ne more paziti na vsako besedo, ki jo izgovori njen zastopnik, da napravi kak posel, zaradi tega predloži zavarovancu svoje pismene pogoje in mora tudi na predloge zavarovanca odgovoriti pismeno vsakokrat, kadar ji mora ta kaj naznaniti!« Primož: »Samo pri prvem predlogu je menda važno, da je predlog odklonjen, če zavarovalnica na željo tistega, ki hoče zavarovanje na poseben način, najdalje v enem mesecu, ne odgovori niti pismeno niti po zastopniku.« Merčun: »Imaš prav, Primož, jaz sem pa hotel reči, da mora zavarovalnica pozneje na vsa poročila in vprašanja tudi pismeno odgovoriti in to je za obe stranki prav! Tako je vse, kar je važno, črno na belem. Res je, da se zavarovanec ne more zagovarjati, ali opravičevati s tem, da sta z zastopnikom drugače govorila, da stvari ni prav razumel, ker pač ima vse pismeno in lahko vpraša! Zavarovalnica si pa tudi ne more prilastiti kako predpravico preko tega, kar je zapisano!

To je važno že kar ob začetku, ko nastane vprašanje, kaj se zavaruje, kakšna je na primer vrednost poslopij in tako dalje. Če napove kdo manjšo vrednost in v zvezi s tem manjšo vsoto za zavarovanje, da bi plačeval manjše premije in si nekaj prihranil, kakor si menda napravil ti, Urban, to je strašno slabo! Ti si hišo in poslopija zavaroval menda samo za 60.000 šilingov, vredna pa so bila najmanj 120 tisoč šilingov. Pogorelo ti je precej pa ne vse! — Ker pa si bil zavarovan samo na polovico vrednosti — tako približno pač — in so škodo cenili le na 60.000, si dobil na podlagi polovice od zavarovalne vsote le okoli 30.000 šilingov. Seveda je zastopnik zapisal po tvoji volji in ti si res manj plačeval, ali končno si imel večjo škodo, samo ker nisi vedel, kaj stoji v polici še razen tvojega napovedanega zneska.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

Uspehi deželnih strojnih postaj

Od torika do včeraj je bilo v Domu glasbe v Celovcu zasedanje koroške deželne ustanove strojnih postaj za podeželje (Kärntner Landmaschinenhilfe), na katerem so podali račune o delovanju in uspehih te ustanove.

Prvi dan se je zasedanja udeležil tudi deželni glavar Wedenig, ki je v svojem pozdrvnem nagovoru izjavil, da bo deželna vlada tudi vnaprej podvzela vse korake, da bi omogočila mehanizacijo finančno slabotnih malo- in srednjekmečkih obratov ter s tem pocenitev proizvodnih stroškov.

Iz delovnih poročil, ki so bila podana na zasedanju, povzamemo, da je trenutno na Koroškem 31 strojnih postaj, ki so od leta 1949 opravile preko 135.000 delovnih ur v pomoč malim in srednjim kmetom. Strojne postaje so opremljene z vsemi potrebnimi modernimi stroji, v dolini s traktorji, v gorskih predelih pa z vlačilnimi napravami, in prav tako nekatere ustanovljene vaške pralnice z modernimi pralnimi stroji. Delovna ura pri koroških strojnih postajah stane povprečno 26 šilingov, kar je manj kot polovica, če jih primerjamo s sličnimi ustanovami privat-

nega značaja na Nižjem Avstrijskem, kjer stane delovna ura povprečno 54 šilingov.

Za letos je v načrtu ureditev 10 novih strojnih postaj. Potrebna sredstva, ki jih cenijo na blizu 2 milijona šilingov, bodo za uresničitev tega načrta verjetno na razpolago.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

S. P. D. »Srce« v Dobrli vesi uprizeri v nedeljo, dne 27. 3. s pričetkom ob 3 uri popoldne v narodnem domu v Žitari vasi igro

„Domačija“

HIŠA SEMEN **J. Kauschej** ustanovljena 1883. leta
večkrat nagrajena
ZOOLOŠKA TRGOVINA — specialna trgovina za piščance
Klagenfurt Alter Platz 20 in 10, Oktober-Straße 4 — Telefon 57-03

... tako izgleda!

Novi

BEHR

električni kurjač prostorov

nemški kvalitetni izdelek z mnogimi prednostmi!

Hitro, enakomerno ogrevanje prostorov z vgrajenim električnim pihalnikom!

Nizki stroški za tok

Ob uporabi avtomatičnega regulatorja za toploto nadaljnji prihranek toka do 50 odstotkov

Priključek na normalni električni vod za luč

Brez prahu — brez pepela — brez požarne nevarnosti
Brezplačni posvet in predvajanje v vseh strokovnih trgovinah
Dobavni vir: tvrdka

Lothar Cladeowa

Celovec — Klagenfurt, Weidmannsdorfer Str. 11 Tel. 42-66

Rifro

Hladilne omare in hladilne naprave,

točilne omare, naprave za sladoled, najbolje pri

JULIUS RIVA Celovec — Klagenfurt, Rosentalerstraße 17
Brezplačna posvetovanja in načrtovanja

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Začetek oddaje — 5.50 Kmečka oddaja — 6.00 Glasbeni pozdrav — 7.00 Jutranji koncert — 7.55 Marsikaj zvenečega — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.10 Medigra — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.20 Medigra — 11.25 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro namešano — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 Objave — 13.55 Slovenska poročila in objave — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.00 Kulturne vesti — 17.30 Popoldanski koncert — 18.00 Radio nasveti — 19.55 Lokalna poročila — 00.05 Nočna oddaja.

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00, 00.00.

Sobota, 26. marec:

9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.45 Za dobro voljo — 14.20 Četrta ure kulturnega referata dež. vlade — 14.35 Pozdrav nate — 15.35 Domači zvoki — 16.20 Kličemo mladino — 18.00 Iz parlamenta — 19.40 Šport iz vsega sveta — 20.15 Pester večer.

Nedelja, 27. marec:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.00 Kmečka oddaja — 11.30 Koncert za vse — 12.45 Zrcalo gledališča — 13.45 Nove koroške pesmi — 14.30 Otroška oddaja — 15.00 Pozdrav nate — 19.25 O športu — 20.15 Vesela oddaja.

Ponedeljek, 28. marec:

14.00 Za našo vas (slov.) — 15.30 Zabavna glasba — 18.45 Igra Rožanski trio (slov.) — 19.15 Trikrat kralj — 20.05 Šlagerji — 21.00 Pesem iz Pariza.

Torek, 29. marec:

11.15 Za dobro voljo — 14.00 Zdravniški vedež — kulturna poročila (slov.) — 18.45 Človek v zrcalu ljudi — 19.15 Velika šansa — 20.05 Orkestralni koncert — 22.30 Glasba ob pozni uri.

Sreda, 30. marec:

10.45 Mali koncert — 11.15 Za dobro voljo — 14.00 Poje kotmirški sekstet in igrajo Bovčarjevi muzikanti (slov.) — 15.30 Zabavna glasba — 15.45 Otroška ura — 16.00 Humoreske — 18.45 Mali leksikon (slov.) — 19.30 Glasbena posebna stran — 20.05 Mi se peljemo s potovalnim uradom.

Četrtek, 31. marec:

14.00 Od pusta do Velike noči (slov.) — 15.45 Kultura in znanost — 16.00 Pevska ura — 17.30 Popoldanski koncert — 18.30 Tukaj govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Četrta ure okoli ljubezni — 19.30 Philips-revija — 20.05 Pri nas doma — 20.45 Glasbena oddaja — 22.15 Športni mozaik.

Petek, 1. april:

14.00 Akustični mladinski list (slov.) — 15.45 Otroška ura — 17.25 Teden dni deželne politike — 18.30 Agrarno-politični pregled — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.05 Veseloigra — 21.20 Glasba iz vsega sveta.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 6.30 Pregled tiska — 7.10 Jutranji orkestralni spored — 7.30 Gospodinjinski nasveti — 7.40 Zabavna glasba — 11.00 Radijski koledar — 12.00 Kmetijski nasveti ali kmetijska univerza — 12.45 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 14.10 Melodije za razvedrilo — 15.15 Lahka glasba — 16.10 Utrinki iz literature — 16.30 Želeži ste — poslušajte! — 19.00 Radijski dnevnik — 23.00 Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 26. marec:

11.15 Pisan drobž za pionirje — 12.10 Slovenske narodne pesmi — 13.00 Okno v svet — 14.10 Melodije za razvedrilo — 15.40 Slovenska narodna glasba — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Pesmi za naše male —

Prijetno in koristno preživljanje dopustov

Ustanova »Socialni turizem« je organizacija, ki se je vsako leto poslužuje deset tisoče delavcev in nameščencev za prijetno in koristno preživljanje svojih dopustov. Število pripadnikov »Socialnega turizma« stalno narašča, ker jim nudi ta organizacija edine in najboljše pogoje za zagotovljene, smotrne in na doživetjih bogate dneve dopusta.

Poleg mnogih drugih prednosti omogoča potovalni in dopustniški sistem »Socialni turizem« z lepljenjem potovalnih znamk na preprost in prijeten način prihraniti sredstva za lep dopust. Potovalne znamke v vrednosti 5 šilingov oddaja »Socialni turizem« za 4.85 šilinga. V mnogih obratih pa jih prodajajo z dodatnimi prispevki delodajalcev ali obrtnih svetov še ceneje. Potovalne znamke je mogoče nabaviti v poljubni množini, ki jih je mogoče vsak čas uporabiti kot direktna plačilna sredstva v označenih hotelih, gostiščih, penzionih, privatnih prenočiščih itd. Nedavno izišli prospekt avstrijske Zve-

ze za socialni turizem pomeni za mnoge delovne družine, da je prišel čas odločiti se, kje naj bi preživele letošnji dopust. Ta seznam prikazuje, da za uživanje lepega dopusta ni ravno brezpogojno potrebna debela listnica. Aranzmani so relativno poceni in združeni deloma s 50-odstotnim znižanjem voznih cen s posebnimi vlaki.

Posebno zanimanje vzbujajo štirideželski krožni potovalni ekspres. Devetdnevna vožnja vodi skozi Avstrijo, Nemčijo, Švico in Italijo in stane aranžma za osebo 740 šilingov.

»Prijetelj narave« postavljajo v mnogih krajih prijetne campinge, kjer lahko prenočujejo. Kdor pa želi, lahko potuje v Jugoslavijo in Italijo in preživi svoj dopust 14 dni ali dalje v teh deželah brez prevelikih stroškov.

Razumljivo je, da navaja seznam mnoge možnosti preživetja dopust v Avstriji. Od Gradišćanske in Predarlske do Koroške je izbira zelo pestra. Z znižanimi vožnjami s posebnimi vlaki in avtobusi lahko pridejo dopustniki v vse zvezne dežele, tudi k nam na Koroško, v pokrajinsko eno izmed najlepših zveznih dežel z nedoseženimi lepotami, ki jih narava v ritmu menjajočih se letnih časov vedno znova ustvarja.

Podrobna pojasnila in navodila je dobiti pri Avstrijski zvezi za socialni turizem na Dunaju (Österreichischer Verband für Sozialtourismus, Reisekasse Wien I, Hohenstaufengasse 10).

ŠPORTNI

Naši tekmovalci v Šmohorju in Mallnitzu

Pri smučarskih skokih za »Wulfenia-pokal« minulo nedeljo v Šmohorju, kjer je zmagal, kakor 12. marca v Zahomcu, Beljačan Engele Mair s skokovima 31.5 in 31 m ter oceno 219.6, so se kar dobro plasirali tudi nekateri skakalci našega športnega društva v Zahomcu. Med starejšimi mladinci je zasedel 3. mesto Franci Wiegela s skokoma 23 in 26 m ter oceno 171, med člani pa Oman Franc 5. mesto (23, 25, 156.0). Trunk Karl je zaradi padca dosegel samo oceno 116.6, uvrstil pa se je med mlajšimi mladinci kljub temu še na 4. mesto s skokoma 21 in 20 m.

Smučarskih skokov v Mallnitzu sta se udeležila naša tekmovalca Lojzek Trunk in Ferdi Frank. S skokoma 29 in 32 m ter oceno 167.3 je naš najmlajši tekmovalac Ferdi Frank (14 let) zasedel častno 2. mesto med mlajšimi mladinci, medtem ko je imel Lojzek Trunk smolo in se je zaradi padca plasiral med člani šele na 5. mesto (21.5 in 33 m, 152.7).

„Malo“ — veliko čudo!

Steyr-Fiat „600“

Novi, zmogljivi mali voz z lastnostmi prvorazrednega vozila

- 21.5 konjskih sil
- 4 sedeži
- 633 ccm
- 4 cilindri z gornjo palično gredjo (obengesteuert)
- prostoren prostor za prtljago
- uporaben tudi kot dobavni voz
- 4 prestave (sinkronizirane)
- poraba bencina približno 6 ltr. na 100 km
- posamič nameščena kolesa (Einzelrad-aufhängung)
- davek + zavarovanje 688.— šil. letno

Za najslabši teren in najbolj strme vzpetine prav tako sposoben, kakor za najhitrejšo vožnjo po vijugastih cestah

Pojasnila, poskusne vožnje, naročila pri deželnem zastopstvu

Thomas Bohrer
CELOVEC — KLAGENFURT
Villacherstrasse 29

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile

- Riesenauswahl — über 100 Ausstattungen
- Die besten und billigsten Möbel Österreichs Hartholzschlafzimmer nur 3900 Schilling
- Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
- Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

STADLER-MÖBEL
KLAGENFURT

ŽELIM VZETI V NAJEM zaokroženo gorsko kmetijo v sončni legi, z nekaj gozda, najrajši z vsem živim in mrtvim inventarjem. Najemnik bi plačeval po želji v denarju ali pridelkih. Prevzamem tudi preužitkarja. Posredovalec dobi nagrado. — Ponudbe na upravo lista pod oznako »Gorsko posestvo«.